

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Sociálně právní aspekty diváckého násilí

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:

Ivo Braunšleger

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou (bakalářskou) práci na téma sociálně právní aspekty diváckého násilí zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

15. dubna 2010

.....
Ivo Braunšleger

Poděkování

Děkuji PhDr. Plškové za metodickou pomoc a konzultace, které mi poskytla při vypracování bakalářské práce. Dále bych také poděkoval PhDr. Josefu Smolíkovi Ph.D. za poskytnuté materiály a konzultace ohledně diváckého násilí.

Ivo Braunšleger

Obsah

Úvod

1. charakteristika diváckého násilí	3
1.1. násilí na fotbalových stadionech	5
1.2. pojem fotbaloví chuligáni	6
1.3. sociální a psych. důvody diváckého násilí	8
2. Popis situace diváckého násilí v ČR	10
2.1. Západní Evropa	24
2.1.1. Anglie	25
2.1.2. Německo	28
2.1.3. Itálie	29
2.1.4. Španělsko	30
2.1.5. Nizozemí	31
2.1.6. Francie	32
2.2. Východní Evropa	33
2.2.1. Polsko	34
2.2.2. Slovensko	36
2.2.3. Jugoslávie, Srbsko, Chorvatsko	38
2.2.4. Rusko	40
2.2.5. Řecko	42
3. Současnost a politika boje proti diváckému násilí v ČR	42
3.1. Současná scéna fotbalových chuligánů v ČR	43
3.2. Boj proti diváckému násilí v ČR	47
4. Kasuistiky	51
4.1. fotbalový zápas z pohledu fotbalového chuligána	51
4.2. fotbalový zápas z pohledu policisty pořádkové jednotky	53
Závěr	58
Resumé	59
Anotace	60
Seznam použité literatury	61

Úvod

Pracuji u Policie ČR a služebně jsem zařazen u služby pořádkové a železniční policie a zároveň jsem od roku 2005 zařazen jako člen 1. roty Pořádkové jednotky Jihomoravského Kraje PČR. Vzhledem k mojí pracovní náplni jsem velmi často nasazen na zajištění bezpečnosti a pořádku na masových a veřejných akcích jako jsou koncerty, demonstrace a především sportovní utkání v rámci města Brna a v krajních případech i v rámci celé ČR. Téma bakalářské práce mě zaujalo z důvodu, že jsem velkým fanouškem brněnského fotbalu, a také vzhledem k mému zaměstnání u Policie ČR, kde se s jevem diváckého násilí setkávám.

V bakalářské práci bych chtěl využít získané zkušenosti z řešení problému diváckého násilí a z prevence na sportovních utkáních v rámci mého zaměstnání. Také určitě využiji mé osobní zkušenosti z období, kdy i já jsem pravidelně navštěvoval zápasy brněnského klubu a navštěvoval i zápasy brněnského klubu v rámci ČR. Sám jsem byl svědkem několika potyček, výtržností a narušování veřejného pořádku a přišel do kontaktu s fotbalovými chuligány. V současné době je snaha o potlačování a prevence takového jednání mojí prací. Dále bych chtěl využít osobní znalosti prostředí fotbalových chuligánů. V práci využiji znalosti získané během studia oboru sociální pedagogiky, ať už znalostí z práva, psychologie či sociologie.

S diváckým násilím se můžeme setkat na všech masových akcích, jako jsou koncerty a především sportovní akce. Nejčastěji však na fotbalových utkáních, hokeji a v některých případech (většinou se jedná o východ Evropy) i basketbalu, házené či vodním pólu. Třeba v Polsku, ač je to velmi neobvyklé a netradiční, dochází k výtržnostem i mezi fanoušky ploché dráhy.

V této práci chci čtenářům ve zkratce přiblížit historii a vznik diváckého násilí v evropských zemích. Dále se budu věnovat české chuligánské scéně a v neposlední řadě se zaměřím na nový trestní zákoník, dohodu ČMFS s Policií ČR.

1. Charakteristika diváckého násilí

Jak již bylo zmíněno v úvodu, divácké násilí můžeme pozorovat na společenských událostech, jako jsou např. koncerty a hlavně sportovní akce. V drtivé většině se s ním však setkáváme při fotbalových utkáních.

Násilnosti při různých sportovních hrách byly pozorovány již ve starověku a středověku. Provázely i vývoj míčových klání na anglickém území (Mareš, Smolík, Suchánek 2004. s 38). Nejoblíbenější a nejrozšířenější z mnoha míčových her, které se v anglických zemích hrály, byla hra, při které byl míč kopán nohou – foot ball (kolébkou fotbalu proto bývá označována Anglie). Vznik této hry je zakotven hluboko v dějinách Anglie a je kolem něj mnoho hypotéz. Podle jedné se hra dostala do Anglie díky římským legiím, podle druhé díky Dánům. Jedním z těchto dohadů je i tvrzení, že Vikingové, kteří se vylodili na anglickém pobřeží, vyplenili zemi a zabili velké množství jejích obyvatel. Následně při návratu ke svým lodím hráli s hlavami svých obětí hru podobnou fotbalu.

Násilí mezi fanoušky čelil také anglický král Edward II., který v roce 1314 zakázal provozování hry, která byla podobná dnešní kopané. Měl obavy z nepřístojností, jichž se fanoušci jednotlivých vesnic dopouštěli, a které mohly vést ke vzniku sociálních bouří a nepokojů, ničení majetku a rvaček.

Asi v šedesátých letech dvacátého století se při fotbalových zápasech a v souvislosti s nimi začaly množit různé excesy, které neměly nic společného přímo s hrou či výsledkem. Do popředí mediálního, politického i společenského zájmu se dostaly takové projevy některých návštěvníků fotbalových utkání, jako byly výtržnosti, vandalismus, rvačky a obdobné konflikty. Tyto směřovaly k agresi mezi fanoušky a rozhodčím, fanoušky a hráči a v neposlední řadě mezi fanoušky navzájem a to buď přímo na stadiónech, nebo v jejich okolí. Rovněž vzrostl počet případů, kdy diváci přicházeli v důsledku vzájemných potyček a bitek v ochozech stadiónu k vážným zraněním či přímo o život zejména se jednalo o již zmíněnou Anglii. Dění kolem fotbalu se částečně prolno i s politickým extremismem. Většina zmíněných

aktivit byla realizována organizovanými skupinami, které měly často utvořenu vnitřní hierarchii.

„Nejběžnějším pojmenováním tohoto fenoménu se stalo „fotbalové chuligánství“. Někdy bývá označeno za „britskou nemoc“ („British Disease“). Jeho kořeny totiž leží na britských ostrovech, odkud se přibližně o deset let později rozšířilo i do dalších západoevropských zemí a později i do východní Evropy“ (Mareš, Smolík, Suchánek 2004. s. 9).

Obr. 1. Potyčka mezi Anglickými a Německými chuligány,
zdroj: Ivo Braunšleger

Nový fenomén vyvolal zájem sociologů, kteří se snažili nastalou dramatickou situaci v ochozech fotbalových stadiónů i mimo ně popsat a vysvětlit. Průkopníky ve zkoumání této problematiky byli britští sociální psychologové a sociologové. Hlavní výzkumná a teoretická východiska fotbalového chuligánství se od konce šedesátých let dvacátého století utvářela díky sociologickým, psychologickým a antropologickým výzkumům Iana Tailora, Johna Clarka, Stuarda Halla, Petera Marshema, Jihna Williamse a jeho kolegů. Centrem akademického výzkumu bylo především Sir Norman Chester Center for Fotbal Research při katedře sociologie na Uviversity of Leicester. Postupně se zkoumání chuligánství rozvinulo i v dalších

zemích, jako např. v Německu na Institut für Sportwissenschaft na Univerzitě v Hannoveru, hlavně díky Güntheru Pilzovi. Do České republiky zkoumání jevu diváckého násilí také proniklo, jeho průkopníkem se stal především P. Slepíčka. *(Mareš, Smolík, Suchánek 2004. s. 9 - 10)*

V současné době se problémy s diváckým násilím staly častým jevem doprovázejícím mnoho sportovních odvětví. Nejčastěji se s diváckým násilím setkáváme při již zmíněném fotbalu a v současné době se o něm také nejvíce hovoří a píše. Nepokoje, výtržnosti a rvačky se dějí nejen během sportovních utkání, ale i před začátkem a po jejich ukončení.

V odborné literatuře je násilí definováno jako použití síly proti někomu či něčemu, použití síly při překonání překážek bránců v dosáhnutí něčeho. Psychologie a sociologie takové jednání označuje jako agresi.

1.1. Násilí na fotbalových stadiónech

S diváckým násilím, jak ho známe z dnešní doby, se můžeme poprvé setkat v již zmíněné „kolébce fotbalu“ Anglii. Přesné datum vzniku fotbalového chuligánství je velmi těžké vymezit, ale pomocným mezníkem může být počátek organizovanosti radikálních fanoušků. Vývoj v tomto směru probíhá od konce padesátých let a především pak od počátku a v průběhu šedesátých let dvacátého století především v Anglii. Avšak surovosti a násilnosti během zápasů jsou známy už i z dob před vznikem moderního fotbalu.

Z vlastní zkušenosti vím, že fotbaloví chuligáni považují násilnosti na stadiónech za určitý projev zábavy, ventilování špatných nálad, které jsou z pravidla podpořeny konzumací alkoholu a výjimečně i drog. Při samotných násilnostech ať už v době zápasu na stadionu, nebo před jeho začátkem či po jeho konci, dochází k velkému množství násilných projevů. Samozřejmě toto není pravidlem při každém fotbalovém utkání hraném v ČR nebo jinde po Evropě. Jde především o rizikové zápasy mezi nepřátelými kluby, kdy zmíněné nepřátelství

podporuje buď rozdílná politická orientace fanoušků, rivalita ve stejném městě, jedná se o dva „velkokluby“, kteří bojují a první příčky ligové tabulky, souboj proti týmu z hlavního města země (např. utkání Sparty Praha s moravskými kluby) a v neposlední řadě zápasy mužstev z různých zemí, kde jde o dlouholetou rivalitu, která například panuje mezi týmy z Anglie a Německa.

Členové chuligánských skupin nejsou uspokojeni, pokud jejich fotbalové mužstvo vyhraje, ale až v případě, kdy se jim podaří napadnout chuligány či fanoušky soupeře, připravit je o klubové symboly, střetnout se v ulicích či ochozech stadiónu s policií nebo zdemolovat zařízení stadiónu (zpravidla pokud se nachází na stadionu soupeře). Velkým vítězstvím pro fotbalové chuligány je především dobytí „kotle“ fanoušků soupeře. Hlavně v Anglii v 60. – 80. letech 20. století k tomuto dobývání kotle docházelo. Buď chuligáni útočili přímo přes hrací plochu, po ochozech stadionu, nebo přímo z ulice. S přibývajícimi bezpečnostními opatřeními bylo toto dobývání stále složitější a postupně se napadání fanoušku přesunulo do okolních ulic stadionu.

1. 2. Pojem fotbalový chuligáni

„Samotné slovo chuligán vzniklo v 19. století v Londýně, zřejmě podle neadaptivní irské imigrantské rodiny jménem Hooligan, a pojem chuligánství se začal užívat pro označení kriminálního či výtržnického chování“ (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 10).

Fotbalové fanoušky můžeme rozdělit do tří skupin:

- 1) fotbalové diváky
- 2) fotbalové fanoušky
- 3) fotbalové chuligány

Fotbalového diváka můžeme zařadit jako nestranného pozorovatele samotné hry, který není emočně ovlivněn náklonností k jednomu z hrajících týmů. Většinou se jedná o člověka, který se zajímá o více sportů a nejen o fotbal. Sportovní utkání bere

jako vystoupení herců v divadle či filmu a je schopen objektivního a nezaujatého hodnocení hry, výsledku, výkonu hráčů či rozhodčího.

Fotbalový fanoušek je většinou citově spojen se svým oblíbeným klubem. Jeho reakce na průběh hry či výsledek zápasu je dynamická a ze spokojeného diváka, který je nadšen hrou svého mužstva, se stane nespokojený „křikloun“, který však dokáže ovládat své emoce. Zpravidla se jedná o fotbalové fanoušky a ostatní sporty je nezajímají, nebo jen okrajově. Fanoušek je často oděn do klubových barev, šály či si nese vlajku svého klubu. Fandovství je založeno na oddanosti svému oblíbenému klubu a rivalitě proti soupeři, a tak pro fotbalového fanouška existuje dělení fanoušků na „MY“ (např. Zbrojováci) a ti ostatní. Většinou se nejedná o násilné fanoušky, ale mnoho jich časem může přejít na dráhu fotbalového chuligána.

Fotbaloví chuligáni jsou většinou organizovaní do skupin, které tvoří militantní příznivci „svého“ fotbalového klubu. Hlavním cílem těchto skupin je střet s fanoušky či chuligány soupeřova týmu, vyvolávat na stadionu či v jeho okolí výtržnosti, rvačky mezi fanoušky, s policií, či ničením majetku atd. Fotbaloví chuligáni jsou ve většině případů pravicově zaměřeni a výjimkou tedy nejsou rasistické, nacionalistické a antisemitské projevy během fotbalových utkání.

V krajních případech bývají chuligánské skupiny či jednotliví chuligáni napojeni na organizovaný zločin. Řada chuligánů se pohybuje v kriminálním prostředí, když pomíneme trestné činy spojené s chuligánstvím. Často z jejich strany dochází k vydírání, prodeji drog či jejich pašování (využití cestování na zápasy svého klubu do zahraničí) atd. Touto trestnou činností často chuligánské gangy financují své aktivity na poli chuligánské scény. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 10 - 14).

1.3. Sociální a psychologické aspekty spojené s diváckým násilím

Chování sportovního diváka je velice dynamické jak z hlediska intenzity, tak i z hlediska forem. Ve velmi krátkém časovém úseku se u diváka sledujícího utkání mohou objevit klidné, racionálně zvládané reakce a vzápětí může dojít k výbuchům a projevům agresivity (*Slepička, 1990, s. 104*).

Samozřejmě existují pokusy o vysvětlení příčin, které vyvolávají divácké násilí a věci s ním spojené. Psychologické přístupy se zaměřují na osobnost a na sociální faktory, které na jedince působí. Fotbalové chuligánství je vysvětlováno agresivními sklony osobnosti, temperamentem, slabou socializací jedince, slabou vůlí a lehkou ovlivnitelností („anonymita davu“).

Fotbaloví chuligáni se organizují do různě velkých sociálních skupin. O těchto skupinách bylo prováděno několik sociologických výzkumů a bylo zjištěno, že mezi chuligány nejsou pouze členové dělnické třídy se základním vzděláním, jak se společnost domnívá důsledkem jednání těchto skupin, ale nachází se mezi nimi i značná skupina středoškolsky vzdělaných lidí, zastoupeni jsou i vysokoškoláci, kteří vnímají chuligánství jako atraktivní náplň volného času a jako „adrenalinový sport“.

Jeden z takových výzkumů provedl PhDr. Josef Smolík, Ph.D. a doc. PhDr. Aleš Sekot, CSc., kteří se zaměřili na zmapování struktury fanoušků v ochozech fotbalových stadionů.

Samotný sběr dat probíhal v roce 2005 ve 14. a 15. kole Gambrinus ligy v listopadu a prosinci přímo v „kotlích“ v průběhu fotbalových utkání. Cílem výzkumu bylo zjistit věkovou, genderovou, vzdělanostní a socioekonomickou strukturu členů „kotle“. V následujících tabulkách jsou vidět některé dosažené výsledky této studie.

tab. 1 Fanoušci podle věkových kategorií

10 – 19 let	35,7%
20 – 29 let	51,3%
30 – 39 let	11,7%
40 a více let	1,3%

tab. 2 Fanoušci z hlediska pohlaví

Respondenti / respondenty	%
Muži	92,3
Ženy	7,7

tab. 3 Fanoušci podle vzdělání

Základní	23,2%
Střední bez maturity	32,5%
Střední s maturitou	42,4%
Vysokoškolské	1,9%

tab. 4 Fanoušci podle socioekonomické aktivity

Zaměstnanec	39,7%
Student	42,4%
Samostatně výdělečně činný	10,6%
Nezaměstnaný	7,3%

Zdroj: (Sekot, Smolík, *Studia Sportiva* 2008/2,č.2 sportovní fanoušek ve fotbalovém kotli,)

2. Popis situace diváckého násilí v ČR

Divácké násilí a problémy s ním spojené zasáhly i české území. V současném vývoji fotbalového chuligánství lze rozeznat dvě základní vývojové etapy. První z nich by bylo možné nazvat „pre-chuligánskou etapou neorganizovaného fotbalového násilí, vandalismu a výtržností“. Šlo o náhodné incidenty páchané jednotlivci či náhodně vzniklými skupinami osob, které však neměly žádnou hierarchii či časovou stálost. Tato etapa v podstatě trvala od počátku fotbalu v českých zemích na přelomu 19. a 20. století. S větším rozmachem tohoto fenoménu se však můžeme setkat od počátku osmdesátých až do poloviny devadesátých let 20. století. Toto období by se dalo označit za první fázi a vznik fotbalového chuligánství na našem území.

V druhé polovině devadesátých let dvacátého století se po vzoru anglických „hooligans“ vytvářely při několika klubech organizované gangy se specifickými názvy a začala druhá „etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů“, která je charakteristická cílenou činností stálých skupin, jejichž členové sami sebe berou, jako příslušníky určité „chuligánské“ etniky. Během této etapy, kterou lze datovat zhruba od roku 2001, můžeme hovořit o výrazném vnesení politizace do chuligánské scény. Jednalo se o různé formy extremismu především rasismu, i když ten můžeme pozorovat u některých návštěvníků fotbalových stadiónů i dříve. Tyto formy extremismu můžeme sledovat u některých chuligánských gangů. O rok či dva později dochází (ne u všech) k napojení na některé militantní extremistické organizace a v této fázi můžeme hovořit o třetí „etapě politizace a extremizace fotbalového chuligánství“. Již od počátku vývoje kopané na českém území bylo možné v hledištích fotbalových stadiónů slyšet nekorektní až vulgární kritiku rozhodčích, hráčů či pořadatelské služby a nadávky na příznivce soupeře, či bylo možné pozorovat drobné potyčky mezi diváky. Tyto incidenty však nebyly příliš závažné (*Slepička 1990*). Většinou šlo pouze o excesy diváků spojené s děním na hřišti. Po nástupu komunismu někdy sloužilo dění v hledišti k ventilaci nálad proti režimu, který měl „ztělesňovat“ rozhodčí nebo údajně prominentní „vládní klub“ Sparta Praha. Také jsme se mohli setkat s vulgární ventilací projevů lokálního a regionálního patriotismu (především se jednalo o příznivce Zbrojovky Brno).

Na mezinárodní úrovni byli tehdy českoslovenští diváci umírnění. Už jen z důvodu existence „železné opony“ nebylo možné doprovázet svůj fotbalový klub či národní reprezentaci za hranice země. V této době byla politická a režimová nespokojenost ventilována především vůči SSSR a spíše než na fotbale, tak při vzájemných hokejových kláních reprezentací obou zemí bylo znát „lidové nepřátelství“. Na našem území se tak postupem času násilnost i (včetně projevů rasismu), spojené s fotbalem, výjimečně i s hokejem, staly společenským problémem. Pokud pomineme úsměvné incidenty mezi jednotlivými diváky na fotbalových utkáních v první polovině dvacátého století, jak je známe třeba z filmu Muži v ofsajdu či z povídek Vlasty Buriana.

První z významnějších incidentů, které splňovaly atributy fotbalového chuligánství, a o které se následně velmi zajímala tehdejší média a společnost, byl incident, který se stal v roce 1985, kdy fanoušci Sparty cestující na fotbalové utkání do Bánské Bystrice zdemolovali vlak a způsobili statisícové škody (to vše se odehrálo několik týdnů po Bruselské tragédii, kdy při nepokojích mezi fanoušky Liverpoolu a Juventusu přišly o život desítky lidí). Následně byl zdemolovaný vlak vystavován na oko veřejnosti – stál i na brněnském výstavišti. Tento incident vyvolal již zmíněný zájem médií, ale i bezpečnostních složek, které se na tento problém začaly intenzivně zaměřovat, a následně viníci zdemolování vlaku byli potrestáni.

Obr. 2. **Bitka chuligánů Sparta a Slavia Praha,**

autor: www.ultrassparta.cz

První z významnějších incidentů, které splňovaly atributy fotbalového chuligánství, a o které se následně velmi zajímala tehdejší média a společnost, byl incident, který se stal v roce 1985, kdy fanoušci Sparty cestující na fotbalové utkání do Bánské Bystrice zdemolovali vlak a způsobili statisícové škody (to vše se odehrálo několik týdnů po Bruselské tragédii, kdy při nepokojích mezi fanoušky Liverpoolu a Juventusu přišly o život desítky lidí). Následně byl zdemolovaný vlak vystavován na oko veřejnosti – stál i na brněnském výstavišti. Tento incident vyvolal již zmíněný zájem médií, ale i bezpečnostních složek, které se na tento problém začaly intenzivně zaměřovat, a následně viníci zdemolování vlaku byli potrestáni.

O tomto incidentu byl v roce 1987 režisérem Karlem Smyczkem natočen film „Proč“, který paradoxně zpopularizoval chuligánství mezi tehdejší mládeží. Dodnes je tento film považován za kultovní mezi fotbalovými chuligány a osobně vím, že si jej pravidelně pouštějí fotbaloví chuligáni Sparty Praha při svých autobusových výjezdech na fotbal za hranice Prahy. Ve zmíněném filmu ztvárnil jednu z hlavních rolí, a to roli skinheada, Daniel Landa, který byl později zpěvákem kultovní hudební skupiny Orlík. I přes zvýšenou snahu státního aparátu potlačit fenomén fotbalového chuligánství se mu to nedařilo a naopak počet násilných incidentů ve druhé polovině 80. let narůstal. Zápasů svých klubů začaly navštěvovat i při zápasech na hřištích soupeře militantní skupinky Baníku Ostrava, Sparty Praha a Zbrojovky Brno (v současnosti se jedná o trojici nejsilnějších klubů s velkou chuligánskou základnou) a ty vyvolávaly největší výtržnosti. Pozadu nezůstávali při prvoligových utkáních ani někteří příznivci Sigmy Olomouc, Škody Plzeň, Slovanu Bratislava či Spartaku Trnava.

Na vývoj fotbalového chuligánství v ČR měla bezpochyby velký vliv změna politického režimu po listopadu 1989. To s sebou přineslo uvolnění morálky, nárůst sebevědomí a agresivity chuligánů a usnadnilo příchod nových členů do chuligánské scény z řad dospívající generace. Dočasně byly paralyzovány i bezpečnostní složky, jejichž dezorientace v nových poměrech se rovněž podepsala na neschopnosti potlačovat některé negativní projevy chuligánů. Ochozy začali navštěvovat členové subkultury skinheads, kteří po listopadu 1989 zažívali „boom“. Na stadiónech se

začalo objevovat v masivním měřítku skandování rasistických hesel, hajlování, které mělo velký vliv i na ne-skinheadské násilníky a výtržníky. Od poloviny 90. let se začaly utvářet stabilnější gangy, které se díky moderním technologiím začaly prezentovat i na internetu a vydáváním vlastních časopisů tzv. zinů. Toto jednání jsme mohli pozorovat nejen u prvoligových, ale i u druholigových klubů.

Agresivita fotbalových chuligánů s sebou začala přinášet další tragické události. V říjnu 1994 se po zápase v Benešově vracela skupinka radikálních příznivců brněnského fotbalového klubu. Řada z nich byla silně podnapilá a chovala se velmi nevhodně. Když je muž důchodového věku okřikl a upozornil je na jejich chování, shodili jej ze sedadla a rozbili mu brýle. Na toto reagoval čtyřicetiletý voják Štefan Kúdela a starého pána se zastal, což se mu stalo osudným. Voják byl několika chuligány zbit a zkopán. Najednou někdo z davu vykřikl „vyhodte ho ven“, (zřejmě inspirace v již zmíněném filmu „Proč“). Příznivec Brna Jenö Farkas otevřel dveře vagónu a další chuligán Marcel Sikora z nich Kúdelu vyhodili ven. Kúdela samotné vyhození z vlaku přežil, ale byl těžce zraněn a zůstal ležet několik minut v kolejišti. Dílo tragédie dokončil rychlík, který zde projížděl a Kúdelu usmrtil. Farkas byl v roce 1998 za pokus o vraždu odsouzen na 12 let odnětí svobody ve věznicí se zvýšenou ostrahou a Sikora zemřel v roce 1997 ve vazbě, kde měl spáchat sebevraždu. Tyto a mnohé další události byly předzvěstí nové kvality a stoupající aktivity českých fotbalových chuligánů.

Tak jako v zahraničí, i v České republice se fotbalové chuligánství prezentuje těmito formami: vniknutí na hrací plochu, házením předmětů na hrací plochu (dýmavnice, mince atp.), házením předmětů na aktéry hry (rozhodčí, hráče), výtržnostmi (potyčky s policií, pořadatelskou službou atp.), vandalismem (vytrhávání sedaček, jejich pálení, ničení příslušenství na fotbalovém stadionu atp.), konflikty s užitím násilí (vůči chuligánům, fanouškům a divákům soupeřova týmu, vůči hráčům vlastního/soupeřova mužstva, rozhodčímu, pořadatelské službě, policii, představitelům fotbalového klubu, managementu atp.) (*Smolík 2008, s. 15*).

V druhé polovině 90. let vznikaly postupně při některých fotbalových klubech organizované chuligánské gangy se stabilními názvy a konzistentním členstvem, které se vymezily jako součást chuligánské scény, a pravidelně se zúčastňovaly fotbalových zápasů, „výjezdů“ na hřiště soupeře, bitek a výtržností. Jejich názvy zpravidla obsahují slova jako je gang, parta, banda, komando, klan, či ultras. První pojmenovaný gang pravděpodobně vznikl při klubu Sparta Praha (jednalo se o chuligánskou skupinu Brigáda Drápek z Lasičky, jejichž vlajku jakožto zástavu jsme mohli vídávat na většině zápasů Sparty Praha, než o ni spart'anskí chuligáni přišli, a to tak, že se jeden ze členů „výjezdu“ na hřiště soupeře opil a nechal ji ve vlaku při zpáteční cestě do Prahy).

V současné době je skoro u každého prvoligového či druholigového klubu utvořen gang chuligánů. Některé chuligánské gangy v ČR sestávají pouze z několika jednotlivců, existují však i gangy, které čítají několik desítek členů (nejčastěji jsou při větších fotbalových klubech jako je Baník Ostrava, 1. FC Brno a samozřejmě zástupci obou pražských „S“ Sparty a Slávie).

Několik chuligánských gangů vydává vlastní fanziny, resp. Ziny, které se zabývají děním na chuligánské scéně (obsahují popis střetu mezi znepřátelenými skupinami chuligánů, popisy chuligánských akcí, rvaček, výtržností či střetů s policií v jiných zemích, reportáže z tuzemských nebo zahraničních výjezdů, fotografie apod.). Nejznámější a nejkvalitněji zpracovaný je celorepublikový zin Fotball Factory, jehož redakce je při chuligánech baníku Ostrava. Samozřejmě i chuligánská scéna využívá moderních technologií a chuligánské gangy se prezentují i na internetu. Nejvýznamnější a také nejznámější z webových stránek chuligánů jsou bezpochyby stránky www.hooligans.cz, které jsou připravovány v Brně a obsahují velké množství chatových diskuzí k nejrůznějším tématům (např. domlouvání střetů mezi chuligány), dále je zde k nalezení bezpočet fotografií ze zápasů, vzájemných rvaček a podobné reportáže jako ve fanzinech s tím rozdílem, že touto formou se dostanou ke čtenáři mnohem rychleji než tiskoviny.

Mezi chuligánskými gangy v ČR můžeme také najít tzv. družby, které jsou velmi oblíbené např. v Polsku. Jedná se o gangy chuligánů různých klubů, kteří se vzájemně podporují na výjezdech, při bitkách proti společným nepřátelům z řad chuligánů. V následující tabulce je uvedeno, který z prvoligových či druholigových fotbalových klubů „má“ své chuligánské gangy, jejich prezentace prostřednictvím zinů a jejich družby s ostatními chuligány u nás či v zahraničí. Viz. Tabulka č. 5, kde jsou znázorněny kluby, při kterých je chuligánská scéna nejaktivnější, jejich prezentování a popřípadě družby s ostatními chuligánskými gangy.

tab. 5 Chuligánská scéna v ČR

Název fotbalového klubu	Gangy	Tiskoviny	Družba
1. FC Brno	Johny Kentus gang (a mládežnická „záloha“ Cheeky boys) Orthodox fans Brno Torcida Ultra Brno	Eagel Orthodox	Slovan Bratislava Viktoria Plzeň (již zaniklá družba z důvodu navštěvování levicově orientovaných mladíků zápasů Plzně)
České Budějovice	Brigade Gauners	Gauner	
Slovan Liberec	Death Boys Slovan		KSZO Ostrowiec (Polsko)
FK Jablonec	Corps Juniors	Gablonz Supporters	
Most	Brux Vandals		
Sigma Olomouc	Hovadí Zubr NS Comando Ultra Nové sady	Dvě stránky	

Název fotbalového klubu	Gangy	Tiskoviny	Družba
Slezký FC Opava	Bulldog Coprs	Bulldog corps	Slask Wroclav (Polsko)
Baník Ostrava	Apple Commando Barabi Chachar boys Chachar Juniors Ultra Orlová Utras Cheb boys	Chachar boys Bazal (1991)	Spartak Trnava (Slovensko, od 1988) GKS Katowice (Polsko, od 1996)
Slavia Praha	Brigade '97 Slavia Hooligans Slavia Youngsters Tlupa Toma Sojera	Fanatik Time for you Výtržník	Górník Walbrzych (Polsko, od 1999) Smír s Bohemians Praha
Bohemians Praha	Berserk Tornado boys Banditos	Lalášek	Górník Walbrzych (Polsko, od 1999) Smír se Slavii Praha
Sparta Praha	Brigade Drápek z Lasičky Red Pirates Sparta Frakce Rudý úder	Ultra Piráť	Košice (Slovensko)
Viktoria Žižkov	Utras Viktoria Ultra Kladno		Cracovia Kraków (Polsko, od 2003)

Samozřejmě i u dalších fotbalových klubů se nacházejí tyto gangy, ale buď jsou neaktivní, zanikly anebo jsou pro chuligánskou scénu méně výrazné.

Vzhledem k narůstajícím případům agresivity chuligánů je i stát nucen přísněji a tvrději trestat a zasahovat proti těmto projevům násilí. Organizované gangy chuligánů se v ČR zapojují do nejrůznějších násilností a výtržností. Na fotbalových stadiónech je díky bezpečnostním protopatřením (hlavně při rizikových zápasech) omezená akceschopnost. Přesto násilnosti na stadiónech eskalovaly a i v závěru ligové soutěže na jaře 2004, i když byly propojeny aktivitou chuligánů na výjezdech, ochozech stadiónů a jejich okolí (v tomto směru se české scéna velmi přiblížila polské, zřejmě i z důvodu účasti polských chuligánů na českých stadiónech).

Například 27. března 2004 příznivci brněnského klubu zdemolovali velkou část sedaček, sociální zařízení, stánek s občerstvením a ukradli v pokladně několik desítek lístků na stadionu Baníku Ostrava (*Smolík 2008, s. 129*). *Pozn. autora BP Ivo Braunšlegera: „Osobně jsem na tomto zápase byl a cestoval společně s fanoušky brněnského klubu. Než byli brněnští fanoušci za asistence policie dopraveni z vlakového nádraží v Ostravě na stadión Baníku, zdemolovali dva autobusy, které byly přistaveny na převoz“.* Pro změnu příznivci Baníku Ostrava při posledním zápase ligy v Opavě proti tamnímu Slezskému FC dne 15. května 2004 zničili zařízení stadiónu a výtržnosti se následně přenesly i do ulic města. K vidění byly ostré bitky s policií, kdy fanoušci Baníku proti policii použili dlažební kostky a tyče. Zraněno bylo asi deset policistů a několik desítek chuligánů bylo obviněno z různých trestných činů, přičemž u některých bylo využito zkrácené trestní řízení.

Velké chuligánské bitvy družebních gangů, které jsou typické např. pro Polsko či Rusko, není v ČR snadné uskutečnit. V ČR patří mezi nejpevnější a dlouho trvající družby zejména družba mezi příznivci Baníku Ostrava, Chebem, Spartaku Trnava a GKS Katowice, zde je vidět příklad toho, že v poslední době se na našich stadiónech při výtržnostech čím dál více objevují fanoušci ze zahraničí, zejména z Polska a Slovenska, a do různých chuligánských akcí se vnášejí tzv. „polské manýry“. Další z velkých družeb mezi chuligány je tzv. „Železná družba“ mezi Brnem a Slovanem Bratislava (dříve k nim ještě patřili fanoušci Plzně respektive Klatov, ale tato družba byla zrušena). (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 129 - 146*)

Mezi těmito koalicemi panuje velká nenávist (i ve slovenské fotbalové lize Trnava vs. Slovan) a uskutečnilo se několik domluvených střetů. Jedná se o střety s předem domluvenými pravidly a počty osob. Většinou je pomocí telefonů domlouvají hlavní představitelé chuligánských skupin. Jsou stanovena přesná pravidla, kterými se obě bojující skupiny řídí. Většinou se jedná o boj beze zbraní, zákaz dokopávání inzultovaného soupeře na zemi, přesné počty nebo tzv. „banda na bandu“, kdy nezáleží na počtech bojovníků, někdy je omezen i věk bojovníků, aby si nastupující generace chuligánů vyzkoušela boj s věkově stejně starými soupeři). Většinou probíhají v den zápasu na odlehlých místech, loukách, parkovištích nebo starých fotbalových hřištích. Největší a nejtvrďší střety probíhají mezi chuligány Brna, Sparty, Baníku a jejich spřátelenými gangy.

Obr. 3, Chuligáni Brna a Slovanu Bratislava před domluveným střetem s Bohemians Praha

zdroj: www.jkg.hooligans.cz

Jedna z největších domluvených bitek, která se kdy odehrála mezi „česko-slovenskými chuligány“, byla v roce 2005 a překvapivě se neodehrála na území ČR. Šlo o střet již zmíněných družebních koalic Brno, Slovan Bratislava, Klatovy (BKS) proti chuligánům Spartaku Trnava a Baníku Ostrava. Střet se odehrál na starém sídlištním fotbalovém hřišti v bratislavské části Petržalka. Takto střet vylíčil jeden z přímých účastníků boje.

„Taktika chacharů rozdělit koalici nevyšla, a tak se všichni scházejí v neděli po poledni v Petržalce. BKS dává dohromady následující orientační počty: Slovan (90), Brno (55), Klatovy + Plzeň (12). Trnavě (70) vypomohlo družební FCB (54). Již dopředu je podle počtů zjevné, že půjde o největší bitku v blízké i vzdálené minulosti.

Koalice se stahuje z různých hospůdek a parčíků na místo první, protivník přichází za nedlouho oděn do rozpoznávacích bílých triček. Koalice v sevřeném útvaru vyčkává na sešikování protivníka, ale ten jakoby ucítil krev se snažil ihned po překonání valu vydat do boje. Zhruba v půli hřiště se oba tábory setkávají a malou chvíli se bojuje na místě, ovšem za okamžik má BKS navrch a žene soupeře na val a posléze z hřiště zcela pryč. Na místě střetu zůstávají jen ležící postavy v bílém. Zároveň s protivníkem se dostavuje i policie v počtu dvou hlídek a jednoho auta se psy a snaží se střetu zabránit. Mnozí nejdříve váhají, ale chuť k boji je silnější.

Acabi se snaží boj přerušit nejdříve varovnými výstřely do vzduchu, posléze oba psovodi vbíhají do davu, kde je jeden z BKS pokousán. Bitka je dokonána, vítězství je na naší straně a BKS se dává na taktický ústup, jelikož se ze všech stran začínají ozývat policejní sirény. Někteří mizí do přílehlých lesíků, jiní se okamžitě skrývají pod maskou náhodných kolemjdoucích či výletníků. První jsou odchyceni soupeři u autobusů, kterými přijeli, a uniká jen málokdo. Po chvíli doráží kukláči a začíná lov v lese. Ten se stává osudným některým z BKS. Výsledkem je pak 149 zadržených z obou stran. Podle zadržených se policie chová tvrdě, leč korektně, nedochází k žádným násilnostem. Nejdříve jsou propuštěni všichni Slováci. Občané České republiky jsou převezeni jinam a jsou propuštěni až po diplomatickém zásahu české ambasády po více jak 26 ti hodinách bez obvinění.

K dostaveníčku je třeba dodat, že bylo domluveno beze zbraní, a to se též dodrželo, i když zprávy slovenských médií již v podvečer uvádějí, že byly použity baseballové pálky a řetězy, policie posléze hovoří i o nalezených boxerech. Nic takového! Jedinou a dovolenou pomůckou, a to na obou stranách, jsou bandáže. Zatím je známo, že jeden z ostravských má venku čtyři zuby, přeraženou sanici otřes mozku, ale i on uznává, že mohl inkasovat martinskou nebo jinou pevnou obuví. Lze říci, že

zbraně se snaží zatáhnout do střetu pouze a jen policie, aby tak podpořila své úvodní tvrzení a opodstatnila svůj masivní zákrok.“

(<http://jkg.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2005061401>)

Tento článek byl převzat z webových stránek asi nejznámější chuligánské skupiny působící při brněnském fotbalovém klubu a to Johnny Kentus Gang (JKG). Tato skupina byla založena v roce 1999 a je velmi často dávána do souvislosti s krajní pravíci. Počet členů JKG se z původních přibližně 10 členů rozrostl na tři až čtyři desítky ve věkovém rozmezí 18 až 30 let. Tato skupina má svou danou strukturu a má i svoji vlastní zálohu mladých nastupujících chuligánů, kteří si říkají Cheeky boys.

Původní členové JKG se nikdy nepokoušeli přihlásit ke konkrétnímu proudu české či světové ultrapravice a ani symbolika gangu neobsahovala extremistické prvky. JKG však byli a jsou velmi militantní jak vůči chuligánům soupeře, tak i vůči případným náhodným cílům v ulicích nočního Brna. JKG začalo být postrachem nejen pro chuligány přijíždějící na území města Brna, ale i pro levicově orientovanou mládež a nepřátele ultrapravice.

Nejznámějšími „nefotbalovými“ útoky JKG byly:

Léto 2001 – několik napadení klubu Zahrada na Obilném trhu v Brně.

13. 1. 2002 – rvačka mezi fotbalovými chuligány a sharpskiheady na brněnském hlavním nádraží.

20. 4. 2002 – útok na účastníky koncertu sharpskinheadských a streetpunkových kapel v restauraci U Holubů v Brně.

Noc z 27. na 28. 4. 2002 – útok na kulturní centrum Skleněná louka.

Aktivity JKG vyvolaly velký mediální zájem a vynutily si protiopatření lokálních bezpečnostních složek. Pokusy o potlačení aktivit JKG realizovala i militantní antifašistická ultralevice.

Pokud se jedná o zápasy reprezentace, tak český fanoušek je na mezinárodní úrovni takřka bezproblémový. V různých zemích Evropy, např. v Polsku, však i při

zápasech reprezentace stojí proti sobě polské chuligánské gangy neustále. Situace v České republice byla až do léta roku 1999 taková, že na zápasech reprezentace byl smír mezi zneprátelenými gangy chuligánů a nedocházelo mezi nimi k žádnému napadání. Tento smír byl však zrušen v létě roku 1999, kdy došlo k incidentu, který popisuje jeden z fotbalových chuligánů v zinu (*Fotball Faktory* č. 5)

„Jednoho deštivého červencového dne se v jedné z hospod moravské metropole zmínil fan úspěšného českého klubu před dvěma příznivci znepráteleného celku, že chce strávit příští víkend na zápasech ligy s námi sousedící země. Když se za týden se svým kamarádem vrátil z fotbalově prožitého víkendu zpět do republiky, čekal na něj jeden z již zmiňovaných fandů, jemuž se o svém plánu zmínil, v doprovodu pěti svých známých. Jeho se sice nedočkali, nevybíravě to však odnesl jeho kámoš, který jej o víkendu doprovázel. Byl nechutně zbit celou šesticí a byl mu sebrán batoh s většinou jeho civilních, převážně značkových, věcí.

Jakmile se o všem dozvěděl náš hlavní hrdina, rozžhvil telefonní linky směřující na nepřátelské území. Znepráteleným fans sdělil následující ultimátum: „Bud' vrátíte ukradené věci nebo se o akci dozví policie a budou ji poskytnuty i adresy všech údajných účastníků. Pokud věci nepošlete do pátku, jde se na policii.“

Mezi fans nepřátelského klubu se začaly šířit hlasy o tom, že s bonzákama se nikde ani na repre stýkat nemíní. Tato myšlenka se zjevně zalíbila části fans tohoto celku, a když se na druhý den náš hrdina opět ozval, stále se oháněl policií, a na myšlenku o zrušení „repre smíru“ reagoval stylem, že jich měl už stejně plné zuby, a tak bylo hotovo. Odcizené věci se zaslaly zpět majiteli a rozhodlo se také o tom, že když už se rozešly dva největší tábory, nemá cenu udržovat příměří ani s jedinci ze zbývajících klubů. Vybrali si prostě budoucnost „sami proti všem“.

(<http://www.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2010020013>)

V současné době situace na zápasech reprezentace stagnuje. Zrušený smír neustále trvá, ale členové chuligánských gangu tyto zápasy organizovaně nenavštěvují anebo pouze jako jedinci, kteří jdou sledovat fotbal a neplánují útoky na zneprátelené chuligány. Poslední akcí fotbalových chuligánů bylo zorganizování útoku na německé

chuligány při zápase reprezentace v březnu roku 2007. Na tento den byl smír mezi chuligány obnoven a takto je tento den popisován jedním s účastníků těchto pouličních nepokojů.

„Na sobotu 24. března připadl zápas naší reprezentace se soupeřem, který měl být zárukou nejen zajímavé podívané na hřišti, ale především se nabízela možnost kvalitního střetu. Již dopředu se mezi zástupci všech táborů jedná o možnosti případného repre smíru, který se nakonec daří domluvit, i když ne všichni s tímto konceptem souhlasí.

Přes uvedený nesouhlas některých skupin v jednotlivých táborech se podle slibovaných počtů, rýsuje velice slušný, na české poměry skoro výjimečný, počet chuligánů. Po poledni doráží do hlavního města všechny mimopražské tábory, následuje přesun do hospod v okolí Žižkovského vysílače, kde se čeká na poslední příchozí a zprávy od našich západních sousedů.

Ti již v poledne kontaktují telefonicky brněnské chuligány a projevují zájem o setkání. Tento zájem bohužel s postupujícím časem opadá a na naše telefonáty a výzvy přestávají němečtí hools reagovat. Někteří z nás již začínají být netrpěliví a proto, když se dozvídáme, že v centru sedí asi 150 chuligánů soupeře, tak se dáváme všichni dohromady a vyrážíme na určené místo.

Ze Žižkova se již metrem přesouvá na výstupní stanici Můstek mohutná banda čítající odhadem asi 250 chuligánů z celé republiky. I přes tento počet se daří celou skupinu provést metrem bez nežádoucí pozornosti. Výstup z metra prakticky okamžitě plynule přechází do náběhu na skupinu protivníka, která je ihned smetena a poměrně tvrdě v dolní části Václavského náměstí dobita. V tom okamžiku je naše banda rozehnána připravenou policejní zásahovkou do menších skupin, které se snaží nahánět hools protivníka v přilehlých ulicích. Tato snaha je ovšem hned v zárodku zmařena ze strany policie, která se zdá být dobře takticky a hlavně početně připravena. Odpor z naší strany je malý, jedna skupina zkouší náběh do těžkooděnců ze směru

od Staroměstského náměstí, ale neuspěje, a pod mohutnou stěnou kouře a hluku z policejních dělobuchů mizí v ulicích.

V centru pokračují na plné obrátky policejní manévry, proto se většina chuligánů zamíchá mezi přihlížející nebo se ztrácí v uličkách mezi turisty, větší skupině se podaří zmizet zpátky v metru. Policie zatím zatýká na ulicích a v obchodním domě Kotva (dokonce i na záchodech) několik náhodně vybraných jedinců, podle informací si je vybírá namátkově podle vzhledu a oblečení. Všichni, kteří zmizeli zpět v metru, jedou na alternativní sraz na Florenc. Chuligáni, kteří zůstali v přefízlovaném centru, čekají roztroušeni v hospodách, až se situace zklidní a potom se také přesunují na místo dalšího srazu. Zde se schází skupina asi 150 ti lidí, která se přesouvá za tmy na letenskou pláň, kde máme domluvený střet s chuligány soupeře. Mezitím se policii podařilo překazit přesun Němců k nám a celou situaci má pod kontrolou, proto po asi hodinovém čekání odcházíme přímo ke stadionu a napadáme skupinu protivníka přímo v plné hospodě, ale protivník ven nejde, a tak proletí vzduchem pár židlí a celé to opět ukončuje policie.

Většina chuligánů po této akci, která se jeví jako poslední, zamíří směrem na vlak nebo k autům a opouští Prahu. Přímo u stadionu zůstává část hools ACS a prakticky celá skupina Brna. Většina sleduje fotbal, někteří se snaží ještě domluvit střet se skupinou německých chuligánů, ale bohužel vše pod "dohledem" kriminálky, takže i když se už naši přesunují na místo střetu, tak se dozvídají, že se hools protivníka po pár metrech za asistence policejních kamer otáčejí a vracejí se ke stadionu.

Po tomto pokusu ukončují den i poslední naši čekající. ACS míří do města, brněnští ke svým autům a vstříc radostem D1. Celý den se dá považovat za velice zajímavý, vzhledem k impozantnímu počtu, schopnosti dohodnout se, když o něco jde, a dobrému střetu v centru. Škoda té domluvené bitky na Letné, ale policie v sobotu prostě tahala za delší konec.“

(<http://www.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2007030070>)

Zájem o fotbalovou chuligánskou scénu a její propojenost na extrémistické skupiny, jakožto na subkulturu skinheads, vyvolal i zájem o problematiku fotbalového chuligánství, které se v některých případech projevilo v politizaci jednotlivých fotbalových gangů. Na tuto skutečnost bylo nuceno reagovat i MV ČR, které do každoročních zpráv o extremismu začalo řadit i divácké násilí s odůvodněním, že se mezi fotbalovými chuligány pohybují i příznivci subkultury skinheads, kteří často páchají trestnou činnost s extrémistickým podtextem.

2.1. Západní Evropa

Západní Evropa má velké chuligánské zázemí. Vzorem pro celou Evropu byli angličtí chuligáni, kteří se mohli „předvádět“ mimo Británii hlavně díky účasti anglických klubů v evropských pohárech. Anglie vždy byla vzorem pro chuligány po celé Evropě. Typické je používání anglických názvů chuligánských gangů, britské vlajky, vlajky sv. Jiří, či zobrazení anglického buldoka, který má představovat sílu ostrovních chuligánů. Velkou roli v šíření „britské nemoci“ měla i média. Od sedmdesátých let se Evropa začala setkávat s tímto novým fenoménem diváckého násilí, který, jak již bylo zmíněno, přinesli angličtí chuligáni. Nejvíce na „sebe“ divácké násilí upozornilo v roce 1985, kdy se odehrála jedna z největších tragédií spojených s fotbalem. Dne 29. května 1985 se konalo finále poháru mistrů evropských zemí, které se hrálo v Bruselu na Heyselově, a proti sobě nastoupil italský Juventus Turín a anglický Liverpool. Angličtí chuligáni vyvolávali již před zápasem potyčky v ulicích Bruselu. Největší problémy však nastaly (i z důvodu špatné organizace) před začátkem utkání na samotném stadiónu. Liverpoolští chuligáni se dostali i mezi příznivce italského klubu a začali je napadat. V následné bitce, po které vznikla panika, přišlo o život 42 lidí a dalších 250 bylo zraněno. Tento incident byl celý zachycen televizními kamerami a o fenoménu diváckého násilí věděla celá Evropa. Důsledkem bruselské tragédie byly všechny anglické kluby vyloučeny z evropských pohárových soutěží na 5 let. V současné době evropské státy ve spolupráci s fotbalovými svazy bojují proti tomuto fenoménu, ale i přes tento boj velmi často slyšíme z médií o výtržnostech spojených s fotbalem.

2.1.1. Anglie

Anglie je nejenom kolébkou fotbalu, ale také kolébkou fenoménu diváckého násilí. I z tohoto důvodu je chuligánství po celém světě označováno za tzv. „britskou nemoc“. Násilí spojené se sportem je v Anglii zakořeněno již od středověku. Přeneseme-li se ze středověku do 20. století, dá se vývoj chuligánské scény v Anglii rozdělit do několika skupin, které jsou v rozmezí cca 10 let začínající v 60. letech. Vývoj chuligánské scény od 60. let měl velkou spojitost s příchodem módních vln, punkerů, rockerů a hlavně subkulturou skinheads. Co se týče vzniku chuligánství v Anglii, dalo by se o něm popsat desítky stran, a proto se přeneseme do 80. let, kdy řádění anglických „rowdies“ dosáhlo svého vrcholu jak na britských ostrovech, tak i v Evropě. Poslední kapkou byl již zmíněný bruselský incident v roce 1985, kdy v důsledku diváckého násilí přišlo o život 42 lidí.

V 80. letech byl stále častější problém rasismu a xenofobie na fotbalových stadionech. Také se rozvíjela stále více organizovaná anglická chuligánská scéna. Mezi některými gangy chuligánů vznikla až fanatická nenávisť, která byla např. při fotbalových klubech Westham a Millwall, Tottenham a Chelsea, Arsenal a Tottenham, Manchester United a Manchester City a další. V 80. letech také začal vzestup jedné z nejnebezpečnějších, nejznámějších a nejvíce organizované skupiny Chelsea Headhunters (Lovci lebek). Její nebezpečnost je podpořena tím, že se jedná o skupinu napojenou na krajně pravicové extremisty a v 90. letech se napojily na neonacistickou teroristickou organizaci Combat 18. Tato skupina má pevnou hierarchii a útoky na znepřátelené gangy byly vždy z její strany předem naplánované. Tento gang byl trnem v oku britským bezpečnostním složkám, a proto byla v roce 1986 provedena policejní razie pod krycím jménem Operace vlastní gól. Při této akci byl zadržen jeden z hlavních vůdců tohoto gangu, který byl právníkem advokátní kanceláře Terry Last. Velkým překvapením pro vyšetřující policisty a následně i pro média a společnost byla skutečnost, že i další členové tohoto gangu pracovali na vážených a dobře placených místech.

V 90. letech 20. století skončil pětiletý trest pro anglické kluby v evropských pohárových soutěžích, který jim byl udělen po bruselské tragédii v roce 1985. Angličtí fotbaloví chuligáni opět začali doprovázet své kluby po Evropě a s tím přišla možnost další konfrontace s chuligány z ostatních zemí. Skoro každý zápas anglického klubu po evropských zemích, je doprovázen silnými bezpečnostními opatřeními a i přes ně docházelo k narušování veřejného pořádku, výtržnostem, rvačkám a škodám na majetku.

V posledních 10 letech se udály desítky incidentů, do kterých byli zapojeni angličtí chuligáni, a to nejen na poli reprezentace, ale i při pohárových zápasech. Angličany předchází i jejich pověst, a to bývá pro ostatní chuligány po Evropě velká výzva, aby se ukázali před průkopníky tohoto fenoménu. Na svoji pověst například doplatili i fanoušci Leedsu United v předvečer pohárového zápasu UEFA proti tureckému klubu Galatasaray Istanbul, který se hrál v roce 2000. V Istanbulské zábavní čtvrti vyprovokovali opilí Angličané skupinku Turků a vzniklá rvačka přerostla v masové nahánění a lynčování Angličanů, když se ocitli v menšině. Až fanaticky rozrušené Turky musela rozehnat až přivolaná policie. Výsledkem těchto nepokojů byli dva mrtví příznivci Leedsu United. Tento incident vyvolal na britských ostrovech i po Evropě vlnu protitureckých nálad. Galatasaray Istanbul po porážce Leedsu postoupil do finále poháru UEFA, které se hrálo v Dánské Kodani a jeho soupeřem měl být opět anglický klub a to Arsenal Londýn. Toto finále bylo doprovázeno masovými nepokoji, kde se Angličané spojili a dychtili po pomstě za zabití příznivce Leedsu.

Britské státní orgány mají na potírání diváckého násilí několik vzájemně provázaných zákonů. Jedná se především o zákon z roku 1986, který umožňuje soudu uložit výtržníkům zákaz vstupu na fotbalové stadiony. Dále zákon o diváctví z roku 1989 umožňuje soudu zakázat vycestování ze země v době zápasů v zahraničí. V roce 1991 přichází zákon o fotbalových trestných činech, který umožňuje postihnout 3 nové přestupky v souvislosti s projevy chuligánství. Jedná se o vyhazování předmětů na hrací plochu či účastníky hry, podílení se na rasových útocích či rasistických chorálech během fotbalového zápasu nebo vniknutí na hrací plochu bez povolení. V roce 1999 přišel do platnosti zákon o fotbalovém výtržnictví. Tento zákon umožňuje problémovým osobám uložit trest, a to hlášení se v den a v době zápasu na příslušné policejní stanici.

Pokud se jedná o zápas hraný v zahraničí je trestaný výtržník povinen odevzdat cestovní pas.

Obr. 4 Pobodaný fanoušek Leedsu United v Istanbulu,
zdroj, www.ntvmsnbc.com.tr

Jak již bylo zmíněno, angličtí fotbaloví chuligáni jsou problémoví i na mezinárodní úrovni ať už se jedná o utkání reprezentace či pohárové zápasy. Angličané cítí možnost, slabších proti-chuligánských zákonů v ostatních zemích a jednou si „zařádit ven“. Velký vliv na jejich agresivní chování má značná konzumace alkoholu, a tím i odstranění i těch posledních zábran. Velkými rivaly Angličanů (zejména při utkáních reprezentace) jsou chuligáni Německa. Při zápasech těchto mužstev jsou k vidění rozsáhlá bezpečnostní opatření.

V současnosti je stále slyšet, jak se Anglie se svojí „britskou nemocí“ vypořádala pomocí přísného prosazování proti-chuligánských zákonů. Navenek se možná zdá, že jsou anglické fotbalové stadióny bezpečné a divácké násilí je zde skoro nemyslitelné. Jedním z faktorů jsou samozřejmě velmi silná bezpečnostní opatření, profesionální pořadatelská služba, kamerové systémy, rychlé a přísné soudy atd., ale fenomén chuligánství se ani z anglických stadiónů nevytratil, spíše se přenesl do ulic, okolí stadiónů, na vlaková nádraží atd. Tento problém stále přetrvává a boj s ním ještě není u konce. (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s.37 – 73*)

2.1.2. Německo

Němečtí fotbaloví chuligáni jsou známí jako hlavní rivalové anglických fotbalových chuligánů. První projevy fotbalového chuligánství jsou v Německu datovány do 70. let a v 80. a 90. letech 20. století byly již běžným jevem. Jeden z prvních střetů mezi německými a anglickými chuligány se odehrál v roce 1987 v Düsseldorfu. Jedny z prvních organizovaných gangů v Německu vznikly v 70. letech při fotbalových klubech FC Köln a Schalke. V 80. letech 20. století vznikla další chuligánská skupina tzv. Borussenfront, která vznikla při klubu Borussia Dortmund, čítala cca 150 osob a ve své době byla považována za nejobávanější skupinu fotbalových chuligánů. Zanikla v roce 1988, kdy bylo uvězněno tvrdé jádro gangu. Chuligánská scéna v Německu je velmi často spojována s extrémně pravicovými postoji, ale vyskytují se zde i levicově orientované gangy např. při fotbalovém klubu Sant Pauli. Na mezinárodní úrovni, zejména při zápasech německé reprezentace, vyvolávají němečtí chuligáni velké násilnosti, např. při MS či ME. Během MS ve Francii v roce 1998 byl při výtržnostech německých chuligánů před zápasem Německo – Jugoslávie v Lensu velmi těžce zraněn francouzský policista. Hlavní aktér útoku byl odsouzen na 10 let odnětí svobody. V současné době jsou projevy diváckého násilí v Německu brány jako velký společenský problém a proti skupinám fotbalových chuligánů je veden velmi tvrdý boj ze strany bezpečnostních složek a německého fotbalového svazu. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s. 77 – 82)

Obr. 5 Chuligáni Německa při střetu s Angličany v roce 2008 v Berlíně, zdroj, www.reuters.com

2.1.3. Itálie

Italský fotbal a fandění s ním spojené má dlouhou tradici a těší se velké oblíbenosti. Na začátku 80. let byli italští fotbaloví chuligáni velmi úzce spojeni se subkulturou skinheads. V tehdejší době byli chuligáni a skinheadi hlavně ve velkých městech jako bylo Miláno nebo Řím. Mezi těmito městy panovala vždy velká rivalita a nenávisť a při fotbalových zápasech jejich týmů docházelo k výtržnostem. Italská fanouškovská scéna rozděluje své fanoušky na tzv. tifosi a radikálnější skupiny tzv. ultras, mezi kterými se nachází fotbaloví chuligáni.

Ultras skupiny se hlavně zaměřují na vytváření atmosféry během fotbalových zápasů. Itálie je známá uskutečňováním předem promyšlených choreografií, na kterých se účastní několik tisíc příznivců. Ke tvorbě těchto choreografií se velmi často používají velké sektorové vlajky, barevné kartony sestavené do obrazců a v neposlední řadě používání pyrotechniky. Italské ultras skupiny mají velmi často tyto choreografie sponzorovány přímo od klubu, se kterým jsou fanoušci ve velmi blízkém kontaktu. V několika posledních letech lze v Itálii zaznamenat nový trend chuligánství, a jako oběti bývají často špatně hrající fotbaloví hráči, funkcionáři klubu. Důvodem těchto útoků bývají špatné výsledky klubu, přestup oblíbeného hráče nebo trenéra.

Obr. 6 Sektorová choreografie v podání Ultras AC Milan,

zdroj, www.serieamania.net

Pro italskou scénu je typické, že chuligánské skupiny spojují fotbal a politiku, velmi často tak na fotbalových zápasech dochází k propagaci politických názorů. Politická orientace jednotlivých ultras skupin je zpravidla extrémně pravicově či levicově zaměřená. Tyto skupiny mají mnohdy i několik set členů. V současné době jsou projevy chuligánství a diváckého násilí jak na stadionech, tak i v ulicích měst velkým problémem italského fotbalu. Pravidelně dochází k bitkám s policií, demolování okolí stadionu a ke rvačkám mezi fanoušky. Proti tomuto se snaží velmi tvrdě bojovat italská vláda a zakazuje výjezdy fanoušků některých klubů, jejichž příznivci se dopouštějí výtržností. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s. 82 – 85)

2.1.4. Španělsko

Fotbalové Španělsko je pokládáno za zemi, kde se projevy diváckého násilí či chuligánství vůbec nevyskytují a pokud ano, tak v minimální míře. Největší organizované skupiny fanoušků, které pravidelně doprovázejí svůj tým na hřiště soupeře, vznikly při velkých španělských klubech FC Barcelona a Real Madrid. Mezi těmito velkokluby panuje značná rivalita a pouhý přestup hráče z Barcelony do Realu a obráceně je brán ze strany fanoušků jako velká zrada.

Obr. 7 Fanoušci FC Barcelona,
zdroj, www.fcbarcelona.cz

Z hlediska politizace fotbalového chuligánství je zajímavé, že někteří barcelonští chuligáni jsou propojeni se španělskou pobočkou Combat 18 a napadají např. levicové příznivce La Coruně i sharp a red-skinheady. Specifickou roli v politizaci fotbalu má klub Atletico Bilbao, který je částí svých příznivců brán jako „spolubojovník“ za baskickou nezávislost. Orientace jeho militantních příznivců je zpravidla levicová a antifašistická. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s.85 - 86)

2.1.5. Nizozemí

V 70. letech 20. století byli holandsští chuligáni jako první konfrontováni s anglickými. K této konfrontaci došlo v roce 1974 při zápase poháru UEFA, které se hrálo v Rotterdamu. Rotterdamský Feyenoord se utkal s anglickým mužstvem Tottenham, jehož příznivci vyvolali rozsáhlé nepokoje, a tím inspirovali chuligány v Nizozemí. Dle výsledků jednoho z výzkumů vyplývá, že při většině holandských fotbalových klubů lze nalézt 230 až 270 velmi radikálních hooligans a další 2.000 lze brát jako potenciální fotbalové chuligány.

Obr. 8 Chuligáni Ajaxu Amsterdam při útoku na sektor fanoušků soupeře,
zdroj: www.hardekernrotterdam.web-log.nl

Mezi kluby s největším chuligánským zázemím patří Ajax Amsterdam, Feyenoord Rotterdam a P.S.V. Eindhoven. K největším střetům mezi chuligány dochází především na zápasech nejvyšší holandské ligy. Největší nenávisť panuje mezi celky Ajaxu a Feyenoordu. Důkazem toho je i velký předem domluvený střet obou táborů chuligánů, kdy na každé straně proti sobě stáli stovky bojovníků. Tento střet se

odehrál u dálničního odpočívadla a výsledkem bylo několik zdemolovaných či zapálených vozidel a zabití hlavního představitele chuligánské skupiny Ajaxu Amsterdam. Současná chuligánská scéna v Nizozemí je velmi silná a vláda musí vynakládat nemalé prostředky na potlačování diváckého násilí a boje s ním. (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s. 89*)

2.1.6. Francie

Na rozdíl do ostatních Evropských zemí, jako je například Německo, Nizozemí či Itálie, je chuligánská scéna ve Francii minimální. Je sice pravdou, že jeden z prvních konfliktů spojený s diváckým násilím se odehrál právě ve Francii. Byl to souboj odvěkého rivala Francie, a to Anglie. Tento se odehrál v roce 1974 v Paříži a to na úrovni evropských pohárů, kdy se střetli týmy Lyon a Leeds United. Angličtí příznivci Leedsu napadli francouzské fandky a policii. Většinu incidentů v době moderního fotbalu na území Francie měli většinou na svědomí právě Angličané.

V osmdesátých letech se i ve Francii začaly utvářet organizované skupiny fanoušků, mezi kterými bylo možno najít jak „ultras“ fanoušky, tak i fotbalové chuligány. V současné době patří mezi nejobávanější fotbalové chuligány příznivci Paris Saint Germain a Olympique Marseille. Samozřejmě můžeme najít chuligánské skupiny i při dalších větších fotbalových klubech francouzské ligy.

Obr. 9 Chuligáni Olympique Marseille při útěku před policií,
zdroj, www.ultrasgang.eu

Na mezinárodní úrovni jsou francouzští fanoušci bezproblémoví a podpora svého reprezentačního mužstva je většinou ve velmi přátelské atmosféře, ale s velkým povzbuzováním v ochozech. Francouzská fanouškovská scéna je silně ovlivněna italským stylem povzbuzování, a to používáním velkých choreografií, pyrotechniky a chorálů. (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s.89 – 90*)

2. 2. Východní Evropa

Projevy diváckého násilí vyvolávané skupinami fotbalových chuligánů lze v postkomunistické části Evropy sledovat ve větším rozsahu až v období devadesátých let 20. století. Násilné incidenty během sportovních utkání někdy i s tragickými následky můžeme v této části Evropy sledovat i v sedmdesátých a osmdesátých letech. V tomto období však nelze mluvit o fenoménu fotbalového chuligánství. K násilnostem docházelo spontánně, až na výjimky neexistovaly žádné chuligánské skupiny. V tomto období se tedy nedá hovořit o fenoménu diváckého násilí. Je však třeba zdůraznit, že prostřednictvím fotbalových výtržností byly v některých zemích s vícenásobným obyvatelstvem ventilovány etnické problémy, které eskalovaly po pádu komunismu.

V průběhu devadesátých let přichází první vlna fotbalového chuligánství do post komunistických zemí. Jako vzor měly západoevropské chuligány, především anglické chuligány a italské tifosi. Fotbalové chuligánství se ve většině východoevropských států stalo velmi rychle masově rozšířeným fenoménem. Během devadesátých let 20. století dochází k rapidnímu nárůstu případů diváckého násilí v souvislosti s fotbalovými zápasy, které si nezřídka vyžádali i velmi vážná zranění či oběti na životech. (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s.95 – 96*)

2.2.1. Polsko

Fenomén diváckého násilí je v Polsku velmi rozšířen, což je dáno především tím, že organizované skupiny fotbalových chuligánů nejsou záležitostí pouze u velkých a populárních klubů, ale vznikají i u menších klubů v nižších soutěžích. Tyto gangy chuligánů nevznikají jen při fotbalových klubech, ale i při basketbalových týmech, a pro Polsko jsou typické i gangy, které jsou při plochodrážních klubech.

Nejčastější formy projevu polských fotbalových chuligánů jsou útoky na soupeřův tábor fanoušků přes hrací plochu či přímo incidenty na hrací ploše, napadání znepřátelených chuligánů v místech jejich srazu před cestou na utkání svého klubu, před jejich sektory či útoky během cesty na fotbalový zápas (velmi časté je kamenování projíždějícího vlaku, kde se nachází chuligáni znepřáteleno klubu).

Obr. 10 Polští chuligáni při prolamování ochranného plotu,

zdroj, www.nowosci.com.pl

Řada chuligánských akcí a útoků je předem důkladně naplánovaná. V objektech stadiónu jsou například ukryté zbraně, předem napilované oplocení (usnadnění jejich prolomení). Velmi často jsou používáni špehové, kteří monitorují pohyb nepřátelských chuligánů, a hlásí jejich polohu, počet a bojeschopnost. Samozřejmě i v Polsku probíhá velmi silný tlak bezpečnostních složek na boj proti diváckému násilí. To zapříčinilo, že v posledních letech se i v Polsku využívá princip

předem domluvených střetů mezi chuligánskými skupinami (tzv. „ustavki“). I mezi polskými chuligány je snaha vytlačit i z domluvených střetů zbraně, které jsou mezi chuligány v Polsku velmi oblíbené, což je důsledkem častých smrtelných zranění při vzájemných střetech. Nejhorší pověst v používání zbraní mají bezesporu chuligáni celku Cracovia Krakov, kteří mají ve velké oblibě nože a nebojí se použít dokonce mačety a sekery.

Například 9.6.2003 napadl osamocený chuligán Cracovie (vyzbrojený dvěma mačetami) příznivce Wisly Krakov před utkáním jejich celku s týmem z Wodzisłavi. Těžce zranil policistu a jednoho fanouška. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s. 98) Jen během sezóny 2002/2003 polské fotbalové ligy došlo v důsledku bitek fotbalových chuligánů ke čtyřem úmrtím. Věk mrtvých se pohyboval v rozmezí 16-24 let.

Obr. 11 Chuligáni Cracovie Krakow při pálení šál a vlajek soupeře, zdroj, www.arkowcy.pl

Polským specifíkem je velmi rozšířené navazování přátelských družeb (tzv. „zgod“) mezi chuligánskými skupinami z různých, často značně geograficky vzdálených měst. Jejich účelem je vzájemná podpora při střetech s nepřátelskými chuligánskými gangy. K nejznámějším takto utvořených koalicí patří spojení mezi chuligány celků Lech Poznań – Arka Gdyni – Cracovia Krakov, Legia Varšava – Pogon Štětín, Wisla Krakov – Čechie Gdaňsk – Ślask Wroclav. Největší rivalita mezi chuligány panuje u Legie Varšava a Lechu Poznań. Další velká rivalita je mezi krakovskými kluby Wisla a Cracovia.

Během zápasů polské fotbalové reprezentace mezi chuligány není udržován žádný smír, tyto zápasy jsou tedy další možností pro vyvolávání dalších násilných incidentů. Tragicky například skončilo kvalifikační utkání na ME 2000 v říjnu roku 1998 mezi celky Polska a Lucemburska. Před začátkem zápasu došlo k násilnostem mezi několika stovkami polských chuligánů. Výsledkem těchto střetů a bitek byli dva těžce zranění příznivci klubu Cracovia Krakov.

Polští chuligáni se také projevují násilně při zápasech svých klubů na mezinárodní úrovni při účasti v evropských pohárech. Pozornost především vzbudil incident z října 1998, kdy při utkání poháru UEFA mezi týmy Wisla Krakov a AC Parma byl zraněn hráč italského klubu Dino Baggio, a to vhozením nožem z hlediště. Wisla kvůli tomuto incidentu byla vyloučena na jednu sezónu z evropských pohárů.

(Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s.96 - 100)

2.2.2. Slovensko

Před rokem 1989 byly projevy diváckého násilí pozorovány zejména u fanoušků Slovanu Bratislava a Spartaku Trnava, a to hlavně při zápasech jejich týmu s pražskými kluby. První chuligánské gangy se začaly utvářet až v polovině devadesátých let 20. století. Jednalo se především o: Rebels Košice (1994), Bulldogs 95 Nitra (1995) Red Black Warriors při Spartaku Trnava (1997) a při Slovanu Bratislava vznikly gangy Belasí Fanatici a Tiežfanúšikovia. Chuligáni některých slovenských klubů mají přátelské družby mezi chuligány českých klubů a to především již zmíněná družba Brno – Slovan Bratislava a Spartak Trnava – Baník Ostrava. Specifickou skupinou jsou na Slovensku fanoušci DAC Dunajská Streda, kde tito reprezentují maďarskou menšinu. Při svých zápasech pravidelně vyvěšují maďarské vlajky, což u drtivé většiny slovenských chuligánů vyvolává otevřené nepřátelství a nenávisť k fanouškům zmíněné DAC Dunajské Stredy.

K diváckému násilí dochází převážně při vzájemných zápasech celků Slovan Bratislava – Spartak Trnava, Trnava – Nitra, Slovan – Košice, Trnava – Košice. Tragický incident z jednoho ze zmíněných klání se odehrál v březnu 2002 před

zápasem Spartaku Trnava proti celku z Nitry. V centru města na sebe narazily skupinky chuligánů obou celků a při následné bitce byl těžce zraněn úderem kladiva do hlavy jeden z trnavských příznivců.

Obr. 12 Chuligáni Slovanu Bratislava a Brna před bitkou s chuligány Baníku Ostrava, zdroj, www.isport.webnode.cz

Ojediněle můžeme sledovat projevy diváckého násilí i při zápasech slovenské reprezentace či při zápasech v evropských pohárech. Při utkání Poháru mistrů evropských zemí mezi celky Slovan Bratislava – Ferencvaros Budapešť (Maďarsko) v září 1992 došlo mezi chuligány obou celků k několika střetům. Nejvíce diskutovanou situací dne, kdy se zápas hrál, byl zákrok slovenské policie. Policisté v černých kuklách vyhnali pomocí obušků a slzného plynu Ferencvarose ze stadiónu. Následná odvěta hraná na stadiónu maďarského celku se obešla bez výtržností, i když se očekávaly velké nepokoje spojené se mstou slovenských fanoušků za zákrok slovenské policie. Na tento zápas dorazil pouze jeden odvážný fanoušek Slovanu Bratislava, vyvěsil vlajku klubu a následně dostal za věrnost a odvahu celoživotní permanentku na zápasy Slovanu Bratislava.

K násilnostem také došlo v souvislosti s utkáním reprezentace Slovenska proti Turecku hraným 01.09.2001 v Bratislavě. Desítky chuligánů Slovanu Bratislava, Trnavy a Nitry napadlo před utkáním turecké fanoušky a policisty. Další incident se odehrál opět v Bratislavě. Noc před utkáním došlo k několika střetům mezi Slovenskými chuligány a Angličany. Dva Angličané byli dokonce postřeleni soukromou bezpečnostní agenturou v jednom z bratislavských barů. Slovenská

chuligánská scéna je velmi podobná té v ČR. Mezi chuligány se však traduje, že v ČR je policie mírnější než na Slovensku ve smyslu tvrdosti a přiměřenosti zákroků proti nim. (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s. 103 - 105*)

2.2.3. Jugoslávie, Srbsko, Chorvatsko

Vznik první organizované chuligánské skupiny v Jugoslávii můžeme datovat do roku 1950. Nesla název Torcida a sdružovala příznivce fotbalového klubu Hajduk Split. Hned po svém založení byla Torcida tlačena ze strany komunistických úřadů k jejímu rozpuštění. Důsledkem tvrdého postupu úřadů byla Torcida rozpuštěna a k jejímu obnovení došlo v roce 1980. Bylo to při zápase zneprátelených klubů Hajduku Split a Dinama Záhřeb, u kterého vznikla chuligánská skupina známá jako Bad Blue Boys (BBB).

Obr. 13 Chuligáni Dinama Záhřeb (BBB) zatčeni policií v Praze,
zdroj: www.croatiansoccerreport.com

K nárůstu diváckého násilí na fotbalových stadionech v bývalé Jugoslávii dochází již během osmdesátých let 20. století, tedy mnohem dříve než v jiných zemích postkomunistického bloku. V tomto období také vznikly největší chuligánské skupiny tzv. „Velká čtyřka“. Jednalo se chuligány Crvena Zvezda Bělehrad, Partizan Bělehrad, Dinamo Záhřeb a Hajduk Split. Na území tehdejší Jugoslávie došlo v souvislosti se zápasem evropských pohárů mezi celky Hajduk Split a anglickým klubem Tottenham

Hotspur v roce 1984 k násilnostem a zabití jednoho anglického fanouška. Násilnosti během zápasu Hajduku Split měly za následek vyloučení klubu na pět let z evropských pohárových soutěží.

K největším nepokojům a excesům však docházelo při zápasech chorvatských a srbských klubů, které byly vhodnou příležitostí k vyjádření nacionalistických postojů. Fanoušci zejména chorvatských klubů pálili v ochozech stadiónů jugoslávské vlajky a zpívali v té době zakázané nacionalistické chorály. Tyto nepokoje vyvrcholily v roce 1990 při zápase celků Dinama Zahřeb a Crvené Zvezdy Bělehrad. Zápas se odehrál na stadiónu Maximi v Záhřebu. Během tohoto utkání došlo k rozsáhlým nepokojům, do kterých se zapojili i hráči. Při těchto výtržnostech nešlo až tak o náklonnost k jednomu z fotbalových klubů, ale šlo o etnickou nenávisť. Dle některých byl tento zápas rozbuškou pro válku v bývalé Jugoslávii.

Obr.č14 Kotel příznivců Crvene Zvezdy (Delije),

zdroj, www.goonersworld.co.uk

Nejvíce násilně se v Srbsku prezentují chuligáni dvou nejznámějších Bělehradských klubů Crvene Zvezdy a Partizanu. Fanoušci Crvene Zvezdy se organizovali v průběhu 80. let 20. století, kdy došlo k založení skupin vystupujících pod názvem Ultra a Red Devils. Skupina Ultra se inspirovala a prezentovala spíše italským stylem fandění a skupina Red Devils byla inspirována anglickými chuligány a vyhledávala rvačky s fanoušky ostatních klubů, vyvolávali nepokoje a výtržnosti.

V lednu roku 1989 bylo rozhodnuto o spojení obou těchto skupin pod jednu, která bude zastřešovat jak ultra fanoušky, tak i chuligány, a tak vznikla skupina Delije.

Mezi největší nepřátele Delije patří chuligáni konkurenčního klubu Partizan Bělehrad, jehož chuligáni se označují jako Hrobaři (název Hrobaři je odvozen od černobílých dresů hráčů Partizanu a také proto, že jejich stadion leží hned vedle městského hřbitova. Každé utkání mezi těmito kluby doprovází projevy diváckého násilí. Rivalitu mezi oběma znepřátelenými bělehradskými celky dokládá výrok jednoho z fanoušků Partizanu: „Můžeš mít nejlepšího přítele, který je fanouškem Zvezdy. Můžeš mít dokonce syna, který bude nosit červenobílé barvy. Ale když začne derby, jde všechno stranou. Tehdy zůstávají podstatné pouze tři věci – Partizan, Crvena Zvezda a naše nenávisť“. (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s. 105*)

Mezi nejvýznamnější ultra-chuligánské gangy patří skupiny Bad Blue Boys při Dinamu Záhřeb, Torcida při hajduku Split a Armada při klubu Rijeka. Každá z těchto skupin mají několik tisícovek registrovaných členů. Například nejnámější Bad Blue Boys (BBB) a Torcida, mají své buňky fanoušků i v zahraničí. Obě tyto chuligánské skupiny, jak BBB, tak i Torcida, jsou silně militantní a při vzájemných zápasech jejich fotbalových týmů pravidelně dochází k výtržnostem, rvačkám a vandalismu, které mají často za následek přerušování hry anebo ukončení a nedohraní fotbalového utkání. (*Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s.105 - 110*)

2.2.4. Rusko

V dobách SSSR byli příznivci na území dnešní ruské federace nejaktivnější, co se týče projevu diváckého násilí. Největší roli v tomto směru sehráli příznivci fotbalových klubů z moskevské oblasti. Základy k celé chuligánské scéně položili příznivci Spartaku Moskva, kteří počátkem 70. let 20. století začali vytvářet organizovanější skupiny chuligánů. První vážnější projevy diváckého násilí na stadionech se v SSSR objevily v 80. letech 20. století. V této etapě docházelo k tomu, že chuligánské gangy jednotlivých moskevských klubů dávaly vzájemnou rivalitu stranou a při výjezdech mimo Moskvu se vzájemně podporovaly proti svým

soupeřům. K největším násilnostem docházelo při zápasech s ukrajinskými a litevskými fotbalovými kluby. Po rozpadu SSSR došlo k prudkému nezájmu o fotbal, což se rapidně projevilo na nízkém počtu fotbalových příznivců. Změna nastala v 1. polovině 90. let 20. století. V roce 1994 vznikla při fotbalovém klubu Spartak Moskva čistě chuligánská skupina Flint's Crew. Násilné střety mezi ruskými chuligány se odehrávají, stejně jako v Polsku, nejen na fotbalových stadionech, ale jsou velmi často předem naplánovány a mají daná pravidla.

Divácké násilí je nejvíce spojováno se zápasy těch celků, při kterých je také velká chuligánská základna. Jedná se o zápasy Spartak Moskva – CSK Moskva, Spartak Moskva – Dynamo Moskva, Dynamo Moskva – Zenit Petrohrad. Následkem nepokojů při těchto utkáních bývají velmi často vysoké materiální škody, vážná zranění fanoušků a výjimkou nejsou ani úmrtí. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004 s. 118 - 125)

Obr. 15 Chuligáni Spartaku Moskva při střetu s policií,
zdroj www.observers.france24.com

2.2.5. Řecko

Chuligánství v Řecku se vytvořilo z části organizovaných klubů fanoušků. První tým, u kterého se začali organizovat příznivci, byl Panathinaikos Atény. Koncem 60. let vznikla fanouškovská skupina Gate 13 a asi o 10 let později při stejném klubu vznikly další 2 skupiny N.O.P.O. a Green Devils. První vážnější projevy diváckého násilí v Řecku proběhly v sezóně 1978/79, byly spojovány s chuligány ze skupiny Gate 13. Postupem let se chuligánství rozšířilo mezi fanoušky dalších řeckých klubů, jako jsou AEK Atény a Olympiakos Pireus. Fotbalové chuligánství je za posledních 5 let na vzestupu.

Obr. 16 Sektorové choreo fanoušků Panathinaikosu Athény,
zdroj, www.hooligans.cz

3. Současnost a politika boje proti diváckému násilí v ČR

V současné době je fenomén diváckého násilí stále velkým problémem na území ČR. I když v posledních dvou letech nevznikly závažné incidenty, jako bylo například zranění ženy jedoucí vlakem s fanoušky Olomouce, kdy došlo k jejímu zranění hozeným kamenem chuligány Ostravy a způsobilo ji celoživotní následky. Tyto závažné incidenty se sice odmlčely, ale je pravdou to, že na každém ligovém kole se odehrává několik rizikových utkání, kde policie, fotbalové kluby s pořadateli chystají masivní bezpečnostní opatření.

Vláda, ČMFS, obce, Policie ČR, ti všichni několik let usilují o přijetí zákona, který by výslovně obsahoval tresty pro fotbalové chuligány. S příchodem nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. se očekává využívání nových paragrafů umožňujících uložení trestu zákazu vstupu na sportovní akce:

§ 76 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a dále dává odsouzenému povinnosti dle **§ 77 Výkon trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.**

3.1. Současná scéna fotbalových chuligánů v ČR

Když se zaměříme na období posledních dvou let, je znát, že chuligánská scéna se čím dál více vyvíjí a organizuje. Probíhá velké množství předem domluvených střetů mnohdy i mimo „fotbalový víkend“. Také se více projevuje využívání kontaktů do zahraničí a vliv chuligánské scény z okolních států např. Polska.

K příležitosti reprezentačního zápasu mezi týmy ČR a Polska v kvalifikaci na MS 2010, které se hrálo 10.10.2009 v Praze, se chuligáni brněnského klubu jako jediní v republice kontaktovali zástupce polských chuligánských skupin s nabídkou předem dohodnutého střetu. Kontaktovány byly gangy klubů Lechu Poznaň, Odra Opole a Zagłębie Sosnowiec. Zagłębie jako první na nabídku Brňanu přistoupila a v domluvenou dobu došlo k smluvenému střetu mezi gangy z ČR a Polska.

Takto líčí tento střet přímí aktéři boje ze strany Brňanů:

„Začátkem týdne se u nás rodí plán zpestřit si víkend nějakou zábavou při příležitosti reprezentačního zápasu s Polskem. Nejprve zjišťujeme situaci u všech podstatnějších táborů v ČR (mimo Baník Ostrava), jestli nemá někdo zájem něco společně podniknout. Odpovědi jsou negativní a tak se rozhodujeme pro samostatnou akci. Vyšleme nabídku do Polska, že Brno má zájem se pobavit v počtu od 30-50 osob někde v okolí Brna a zda nějaká polská ekipa nepojede přes Brno do Prahy na repre. Během pár hodin máme kontakt se Zagłębií Sosnowiec, s kterou nakonec

domlouváme bitvu okolo 40 lidí, a že to upřesníme v ten den. Dále jsme byli v kontaktu s Lechem Poznaň a s Odrou Opole.

Domlouváme se, že Zagłębie bude na místě v Brně okolo 14.00 hodiny, ale vzhledem k policejním manévřům nabírají chlupci z Polska zpoždění. Jedno naše auto jim jede naproti a sbírá je v Prostějově, odkud vyrážíme na místo střetu. Zde jsme někdy po 17.00 hodině, kdy nám pár lidí z důvodů, ať práce nebo jiných povinností odchází, ale nahrazujeme je jinými bojovníky. Se Zagłębiem se dohodneme, že budeme válčit po 40 lidech na obou stranách. Proběhne rozsvička a může se jít na věc. Jdeme svlečení do půl těla vstříc soupeři, který vypadá velice sportovně naladěný. Po asi minutě jasně prohráváme. Pozdravíme se soupeřem a jedem pryč z místa, aby nedojeli nechtění návštěvníci. Někteří z nás míří do nemocnice na šití atd. Poděkování směřuje do Sosnowce, že vážili dlouhou cestu k nám, a za to, že jsme mohli porovnat naše síly s Polskými chuligány a za čestný boj. Pro nás je to zkušenost a motivace do dalších akcí. Velkým plusem tohoto dne je, že přes takové opatření se nám povedl tento gril uskutečnit.“

(<http://www.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2009100007>)

Dalším z hodně medializovaných excesů na fotbalových stadiónech bylo utkání 3. kola poháru ČMFS. Jednalo se o tzv. Slezské derby, mezi celky Opavy a Baníku Ostrava. Před, během i po zápase docházelo k neustálému, veřejného nerušení pořádku, výtržnostem a rvačkám. Opět si tento den můžeme přiblížit v podobě článku z chuligánských internetových stránek, jak tento den viděl jeden z pozorovatelů.

3. kolo Poháru ČMFS: Opava - Baník Ostrava (pohled Baníku)

„Hlavní naše skupina přijíždí do Opavy vlakem, snažíme se od samého začátku trhnout policii, to se ovšem podaří pouze 30 členné skupině. Zbytek míří za jasným cílem a tou je hospoda, kde se nacházejí opavští spolu se Slaskem. Bohužel nás ale policie natlačila zpátky do hlavního kordonu.

Těsně před hospodou opavských nás chce policie vytlačit bokem do ulice, což se jí ovšem moc nedaří a obě bandy na sebe několikrát nabíhají, až se na jednom parkovišti střetnou. Boj trvá asi minutu - střet je vyrovnaný než vše ukončí psi.

Druhá skupina se později střetává s partičkou ze Slasku a známými postavkami z Opavy, kde si vítězství připisuje Baník spolu s GKS. Na stadionu vypukají výtržnosti počátkem 2. poločasu, kdy Baník začne prolamovat plot před sebou. Opava odpovídá tím, že běží k našemu sektoru a snaží se strhnout naši flagu. Což se jí nakonec nedaří. Než Baník zareaguje, tak už na hřišti je spousta fízlů spolu s ochrankou. Nutno podotknout, že Baník měl jediné místo, jak se mohl dostat na hřiště. Rohy sektoru byly oddělené ochrankou a hlavně plotem. Po zápase propukají boje s policií ostravskými fans. Při odchodu ze stadionu napadá Opava se Slaskem v 80-100 lidech ostravské. Někteří se bijí, a někteří z ostravských utíkají.

obr. 17 Chuligáni Opavy utíkají před policií po útoku na kotel Baníku,

Zdroj, www.hooligans.cz

Hlavní banda Baníku spolu s 30 GKS se formuje a hecuje a jde opavským vstříc v cca 150-200 lidech. Boj trvá chvíli a opavští spolu se Slaskem berou nohy na ramena. Znovu se vidíme o pár ulic dál, kde se na sebe hecujeme a opavští spolu se Slaskem místo střetu opět volí útěk ke svojí hospodě, kde se schovají a formují v nesmyslném tunelu. Vše ukončuje příjezd policie. Ještě proběhne hon na pár

opavských a jede se domů. Nutno podotknout, že se po celém městě konalo spousty rvaček jak před zápasem tak i po něm.

Baník s Gieksou a Opava se Slaskem udělali parádní derby, na které se bude dlouho vzpomínat.“ (<http://www.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2009090011>)

Jedním z nejvíce diskutovaných incidentů minulého roku byl první zápas po zimní přestávce 2008/2009 kdy proti sobě stály týmy 1. FC Brno a Baníku Ostrava.

Tento zápas byl velmi sledovaný již z toho důvodu, že 01.01.2009 rozhodlo ministerstvo vnitra, že nebude suplovat na stadiónech pořadatelskou službu a fotbalové kluby si musí zajistit vlastní pořadatelskou službu v takovém rozsahu, aby byli schopni zajistit bezpečnost fanoušků na stadiónu. Dle ministra vnitra pana Ivana Langra bude Policie ČR zasahovat až v případě tak masivního narušení veřejného pořádku, kdy nebude klub respektive pořadatelská služba tomuto jednání a hlavní pořadatel požádá Policii ČR o zákrok. Takový zákrok však Policii ČR následně klubu náúčtuje.

Do Brna dorazilo na již zmíněný zápas cca 1000 příznivců Baníku, z toho bylo cca 130 jejich polských družebních přátel z Katovic. Pro změnu Brno bylo posíláno cca o 250 fanoušků Slovanu Bratislava, ze kterých asi 100 bylo radikálních a připraveno se zapojit do případných střetů s chuligány baníku.

Obr. 18 Chuligáni Baníku v Brně v sezóně 2008/09,

zdroj, www.chachari.cz

Fanoušci Baníku ještě před zápasem prolomili branku v plotě, která dělí fanoušky od atletické dráhy a následně i od hřiště. Po vběhnutí na atletickou dráhu napadají chuligáni baníku bezpečnostní agenturu (tato byla najata z Ostravy) a snaží se dostat k sektoru Brňanů. Když tuto situaci zpozorují chuligáni Brna a Bratislavy, snaží se také dostat přes ochranný plot a střetnout se s protivníky z Ostravy což se jim však nepodaří.

Na vzniklou situaci musí reagovat hlavní pořadatel a požádá Policii ČR o zákrok na stadiónu. Policie, která je připravena před branami stadionu okamžitě zakročuje a cca po 5 minutách jsou chuligáni Baníku a Katovic zatlačeni zpět do svého sektoru a 5 z nich je policií zadrženo. Během celého hracího dne dochází k drobným střetům mezi skupinkami fanoušku Brna, Baníku a jejich družebními přáteli. Z těchto střetů si obě strany odnášejí suvenýry v podobě klubových šál či vlajek, které jsou následně během utkání spáleny chuligány na ochranných plotech.

Chuligánství je v ČR na neustálém vzestupu. Je jen otázkou času, kdy opět dojde k nějakému vážnému zranění jak chuligánů, fanoušků či nezúčastněných osob. Začátkem roku 2010 přichází v platnost nový trestní zákoník, který Policii ČR a soudům dává nové možnosti v potlačování tohoto fenoménu. Také se očekává konečná dohoda mezi Policií ČR a ČMFS

3.2. Boj proti diváckému násilí v ČR

Na proti-chuligánskou politiku v ČR působí aktéři na lokální, celostátní a mezinárodní úrovni. Tyto lze rozdělit na nevládní a vládní organizace. V ČR funguje koordinační vládní orgán – Koordinační komise k problematice diváckého násilí a nevhodného chování při sportovních utkání. Tato komise se skládá z desetičlenného týmu, schází se dvakrát ročně a byla zřízena při ministerstvu vnitra ČR v roce 1996 na základě usnesení vlády ČR č. 27 ze dne 11. ledna 1995. Tímto se ČR připojila k Evropské úmluvě k diváckému násilí a nevhodného chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech.

„Prioritním úkolem v.r. 2002 bylo zapojování České republiky do mezinárodní spolupráce při potírání diváckého násilí, a to v návaznosti na směrnice Rady Evropské unie č. 2002/348/JHA ze dne 25. dubna 2002, týkající se bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí.“ (Smolík 2008, s. 145) Každý stát měl na základě směrnice Rady Evropské unie zřídit Národní fotbalový informační bod, který bude součástí policie a v rámci spolupráce bude sloužit jako centrála pro výměnu informací. „Reakcí na stoupající míru agresivity na fotbalových stadionech, která se projevila v roce 2003, byly závěry vzešlé z diskuze mezi ministrem vnitra a předsedou ČMFS na téma součinnosti Českomoravského fotbalového svazu, fotbalových klubů a Policie ČR.“ (Smolík 2008, s. 145)

Při Českomoravském svazu existuje Komise pro bezpečnost stadionů. Každoročně zpracovává Národní zprávu k diváckému násilí a nevhodnému chování, zvláště při fotbalových zápasech a předkládá ji na jednání Stálého výboru Evropské úmluvy. ČMFS vydal soubor předpisů, které se vztahují k celé problematice fungování fotbalového dění v ČR, např. stanovy ČMFS, disciplinární řád ČMFS, metodickou příručku pro pořadatelské sbory.

Od 1.10.2006 platí v ČR speciální legislativní úprava této problematiky, která prošla PS P ČR a byla podepsána prezidentem Václavem Klausem. Využívá přijaté novely trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., která nabývá platnosti od 01.11.2010. Tato novela umožňuje potrestat pachatele, který se podílí na narušení sportovního utkání a lze mu uložit trest až na dva roky nepodmíněně. Pokud se výtržník dopustí stejného jednání opakovaně, nebo jako člen organizované skupiny, může být odsouzen, až na tři roky odnětí svobody. (Smolík 2008, s, 146)

Podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. se fotbalový fanoušci zpravidla dopouštějí těchto trestných činů:

§ 145 Těžké ublížení na zdraví, kde hrozí pachateli, v 1. odstavci trest odnětí svobody na tři až deset let, v 2. odstavci na pět až patnáct let, pokud tímto činem způsobí smrt tak může být v 3. odstavci potrestán na osm až patnáct let.

§ 146 Ublížení na zdraví, kde hrozí pachateli v 1. odstavci, trest odnětí svobody na šest měsíců až tři roky, v 2. odstavci hrozí trest odnětí svobody na jeden rok až pět let, v 3. odstavci hrozí trest na dvě léta až osm let pokud tímto činem způsobí těžkou újmu na zdraví a ve 4. odstavci trest odnětí svobody pět až deset let odnětí svobody způsobí-li pachatel činem smrt.

§ 325 Násilí proti úřední osobě, kdo užije násilí proti úřední osobě, bude potrestán až na čtyři roky odnětí svobody, v 2. odstavci hrozí pachateli trest odnětí svobody na šest měsíců až šest let, ve 3. odstavci hrozí pachateli tři až dvanáct let odnětí svobody a ve 4. odstavci hrozí trest osm až patnáct let.

§ 358 Výtržnictví, kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Až na tři léta bude potrestán ten, kdo tento čin spáchal opakovaně nebo jako člen organizované skupiny.

Dále se mohou fotbalový fanoušci dopouštět dalších tr. č. a to zejména: **§ 404** projev sympatií k hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka, **§ 325** Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, **§ 355** hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, **§ 158** Rvačka.

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. umožňuje uložení těchto trestů dle § 52 odst. 1

- odnětí svobody
- domácí vězení
- obecně prospěšné práce
- propadnutí majetku
- peněžitý trest
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- zákaz činnosti
- zákaz pobytu

- **zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce**
- ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání
- ztrátu vojenské hodnosti
- vyhoštění

§ 76 z. č. 40/2009 Sb. Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

(1) Soud může uložit trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na deset let, dopustil-li se pachatel úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou takové akce.

(2) Jako samostatný trest může být trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje účast na stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích.

§ 77 z.č. 40/2009 Sb. Výkon trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

(1) Odsouzený je při výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu stanoví, zejména postupovat podle stanoveného probačního plánu, vykonávat stanovené programy sociálního výcviku a převýchovy, programy psychologického poradenství, a považuje-li to probační úředník za potřebné, dostavovat se podle jeho pokynů v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce k určenému útvaru Policie České republiky.

(2) Do doby výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává. *(zákon č. 40/2009 Sb.)*

4. Kasuistiky

V kasuistice bych využil svých zkušeností ze služby u Policie ČR, kde jsem mimo jiné zařazen jako člen pořádkové jednotky a ač je to neobvyklé, také bych zde využil zkušeností fotbalového chuligána. Každý mladý člověk se v období dospívání snaží někam zařadit, někam patřit, a mě potkalo to, že jsem se dostal mezi fotbalové chuligány. V té době mě ani ve snu nenapadlo, že za pár let změním názor a budu stát na „druhé straně barikády“ oblečen do proti-úderového brnění, v kukle a s helmou na hlavě. V jedné části kasuistiky bych popsal jeden z výjezdů fotbalového chuligána a následně popsal průběh policejního opatření k zajištění veřejného pořádku v den fotbalového utkání.

4.1. Fotbalový zápas z pohledu fotbalového chuligána

Během období, co jsem jezdil na fotbal, jsem zažil desítky incidentů na stadionech a jejich okolí, v ulicích měst a vlakových nádraží, které jsem navštívil. Popsal bych jeden střet fotbalových chuligánů, který se odehrál myslím, že asi v roce 2000. Je to sice dlouhá doba, ale byla to jedna z větších akcí, kterých jsem byl svědkem.

Nastal víkend a s ním i velké moravsko – slezské derby, kdy Baník Ostrava hostil brněnský fotbalový klub. Zápas se hrál v neděli odpoledne, jako každé ligové kolo. V sobotu mi volal kamarád, že on i ostatní fanoušci jedou do Ostravy už v sobotu večer, aby se v den zápasu vyhnuli policii a mohli v klidu před fotbalem na pivo. V tu chvíli jsem ani tak nepřemýšlel nad tím, co budeme v Ostravě tak dlouho dělat než začne zápas a tak jsem potvrdil svoji účast. Navečer jsme se sešli na brněnském vlakovém nádraží, koupili do vlaku dostatek piv na cestu a asi 80 členná skupina vyrazila vlakem směr Ostrava. Během cesty mě z rozhovoru „starých, zkušených“ chuligánů došlo, co je cílem téhle brzké výpravy. Jeden z hlavních chuligánů Baníku slavil narozeniny a Brňáci měli v plánu zaútočit na jejich místo oslavy, což byla známá „Baníkovská“ hospoda Parlament.

Cesta ubíhala rychle a v poklidu. O plánované akci na chuligány Baníku jsem se bavil s kamarádem v kupé a moc se mě nelíbilo běhat někde po Ostravě popřípadě dostat „přes hubu“ (nikdy jsem nepatřil mezi nějaké rváče, spíše jsem byl pozorovatel). Shodli jsme se, že se budeme držet dál a v případě problémů sedneme na vlak a pojedeme zpátky do Brna. Když se začala blížit Ostrava, začali si brněnští chuligáni připravovat kukly k maskování obličeje a také různé zbraně (topora, obušky, opasky s kovovou přezkou, boxery atd.). Při výstupu z vlaku jsme čekali, zda se potvrdí zprávy o tom, že Baníkovci chodí kontrolovat vlaky, které přijíždí od Brna, zda v nich nejsou nějakí Brňáci.

Výstup z vlaku proběhl bez problémů. Na hlavním peronu stáli dva mladí uniformovaní policisti a oslovili nás, kam máme namířeno. Nikdo nechtěl dělat problémy a tak se s policií normálně komunikovalo a předkládaly se občanské průkazy. Po kontrole policisté pouštěli jednotlivce před budovu vlakového nádraží Ostrava – Svinov. Když bylo před budovou asi 10 – 15 lidí, rozběhlo se proti nim cca 45 – 55 chuligánů Baníku, kteří čekali v přílehlé tržnici a zřejmě věděli, že vlakem přijíždíme. Jediné co, věděli, že vlakem přijíždí Brňáci, ale to, že nás bylo asi 80 to opravdu netušili. Skupinka Brňáků stojící po kontrole před halou nádraží jen zakřičela „ Pojd'te všichni, Chachaři jsou tady“ (stále si to vybavuji před očima) a zbytek brněnských chuligánů se rozběhlo přes nádražní budovu na ulici pomoci svým kamarádům a postavit se soupeři. Když Baníkovci zpozorovali množství Brňáků, zahalených v červeno-modro-bílých kuklách (jednalo se o klubové barvy Brna) dali se na ústup mezi stánky tržnice, která se nacházela v blízkosti nádraží. Horda brněnských chuligánů se za nimi rozběhla a pod sprškou kamení a sklenic, které jim na „přivítanou“ házeli. Ostraváci vbíhali pod nohy mezi stánky tržnice a začalo nahánění Baníkovců. Ti raději ustoupili a schovali se v blízké hospodě jménem Zwetler, kde vchod i okna zabarikádovali židlemi a stoly.

Dostávat se do hospody bylo zbytečné a už byli slyšet i policejní sirény. Na místo se dostavila, zřejmě narychlo povolaná, pořádková jednotka, Brňáky obstoupila a velitelé začali přemýšlet, co s námi udělají, než dorazí Baníkovcům na pomoc ostatní chuligáni, kteří zřejmě zůstali na zmíněné oslavě narozenin. Policie nás

v kordonu doprovodila do nočního centra Ostravy a rovnou k restauraci s non-stop otvírací dobou. Většina lidí tuto Ostravskou pohostinnost uvítala, najedla se a pospávala na stole, než pojede vlak z Ostravy. Policie totiž nařídila, abychom opustili město a vrátili se až před nedělním utkáním. Ranním vlakem kolem 03:00 hod. jsme se přesunuli do Přerova, kde většina chuligánů strávila zbytek dne u piva. Během dne se do Přerova sjížděli ostatní fanoušci Brna a posledním možným vlakem, vyrazili směr Ostrava v počtu asi 350 lidí. Nedělní příjezd do Ostravy byl v poklidu a také i fotbalový zápas. Jediné provokace byli ze strany Ostravských chuligánů, kteří se nemohli přenést přes to, že byli na svém území rozehnáni svými rivaly z Brna. Domu jsem dorazil v neděli, v nočních hodinách, strašně unaven a rozhodnut, že už nikdy se takové akce účastnit nebudu.

4. 2. Fotbalový zápas z pohledu policisty pořádkové jednotky

Jako člen pořádkové jednotky S Jmk PČR Brno jsem se do roku 2009 účastnil všech opatření k zajištění veřejného pořádku při masových akcích, jako byli sportovní utkání, demonstrace či hudební koncerty většího rozsahu v rámci města Brna a v krajních případech i celé ČR. V této části bych popsal klasické opatření v městě Brně, kdy se má odehrát tzv. rizikové utkání, které bylo dle čl. 19 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/200 označeno jako utkání v kategorii C, tudíž utkání, kde je velmi pravděpodobné, že bude docházet k výtržnostem na stadionu, jeho okolí a kde chuligáni obou týmů budou cíleně či organizovaně vyhledávat konflikty s policií, anebo vzájemně, mezi sebou. Zde popíšu opatření k utkání 27. kola Gambrinus ligy v sezoně 2006/2007 hraného 09.05.2007 proti věčnému rivalovi Brna, AC Spartě Praha.

Přípravy na tento rizikový zápas začínají několik týdnů předem. Policie ČR jedná s fotbalovým klubem, kde probírají bezpečnostní opatření na samotném stadionu. Samozřejmě je přítomna i policie městská, která v Brně většinou zajišťuje pořádek u brněnského sektoru s fanoušky, a v součinnosti s Policií ČR, spolupracuje na zajištění veřejného pořádku. V rámci Policie ČR jsou zapojeni i kriminalisté, kteří monitorují internetové stránky fotbalových chuligánů, zda si tito nedomlouvají

nějakou bitku v ulicích města Brna nebo v jeho okolí a samozřejmě jsou nasazeni i psovodi, policisté na koních, anti-konfliktní tým a v neposlední řadě i vodní dělo.

V den zápasu jsou složkami policie monitorovány vlaky jedoucí z Prahy do Brna, popřípadě policisté v civilu sledují pohyb fanoušku již v Praze a podávají informace brněnským kolegům o počtech fanoušků, jejich trase přesunu do Brna a popřípadě, kolik je mezi nimi chuligánů. Byl předpoklad, že do Brna dorazí až 300 členská skupina spartánských fanoušků. V ranních hodinách se již připravuje pořádková jednotka, aby byla schopná okamžitého nasazení do akce. Po přichystání potřebné výzbroje a výstroje proběhne instruktáž, kde velitel opatření sdělí, jak by mělo chystané opatření vypadat. Poté se pořádková jednotka (PJ) přesunuje na hlavní vlakové nádraží, kde monitoruje příjezd vlaků z Prahy. Spolu s PJ jsou na místě i policisté z anti-konfliktního týmu, kteří mají formou komunikace jednat s fanoušky a sdělit jim určitá „pravidla“, kterými by se měli řídit a případně se snaží předejít přímému střetu s policisty PJ.

Blíží se příjezd vlaku s fanoušky Sparty. Policisté PJ se nachystají, nasadí nehořlavé kukly a helmy a obsadí nástupiště, kam za několik minut dorazí vlak z Prahy. Další část PJ zajišťuje prostor před budovou vlakového nádraží, aby zamezila případným útokům Brněnských chuligánů na fanoušky Sparty. Po vystoupení fanoušků jsou v policejním kordonu odvedeni před budovu hlavního nádraží, kde jsou pro Pražany připraveny linkové autobusy, které je odvezou na fotbalový stadion do Kr. pole na ul. Srbská. Část policistů k fanouškům do autobusu přistoupí (já jsem mezi nimi) aby nedošlo k ničení majetku dopravního podniku města Brna. Přesun fanoušků autobusem je za přísných bezpečnostních opatření. Kolona, která je vedena policejními vozy projíždí křižovatky na červenou a směřuje rovnou k fotbalovému stadionu. V blízkém okolí stadionu také panují mimořádná bezpečnostní opatření. Pro domácí fanoušky je uzavřen přístup od tramvají číslo 12 a 13 a jsou přehrazeny ulice Červinkova a Vodova, kde jsou mobilní policejní zátarasy, u kterých zpravidla hlídkují policisté z obvodních oddělení. Do tohoto uzavřeného prostoru je vpuštěna pouze policejní kolona, která vjíždí do areálu garáží, který sousedí s fotbalovým stadionem a vstupem pro fanoušky hostujícího týmu. Po důkladné prohlídce fanoušků

jsou postupně fanoušci vpouštěni do svého sektoru, kde se okamžitě ženou ke stánku pivem a párky. Blížil se začátek utkání a počet fanoušků Sparty Praha se ustálil okolo 350 až 400. Zápas probíhal v napjaté atmosféře stejně jako každý zápas proti věčnému rivalovy z Prahy.

Obr. 19 Fanoušci Sparty Praha v Brně v sezóně 2006/2007,
zdroj: www.hooligans.cz

V druhém poločase fanoušci Sparty odpálili několik dýmovic, zapálili odpadky a přikryti kouřovou clonou začali lomcovat s ochranným plotem a snažili se ho poškodit (jeden z fanoušků dokonce vylezl na sloup, kde byl zvukový reproduktor). Velitel opatření dal rozkaz k zásahu a uklidnit spartany v jejich sektoru. Policisté PJ se nacházeli hned u vstupu na fotbalový stadion a neprodleně vstoupila do sektoru spartanů a po menších strkanicích se situace uklidnila a fanoušci z Prahy pokračovali v povzbuzování svého klubu.

Přišel konec zápasu, kdy Sparta vyhrála 1:2 a nadešel čas přesunu rozvášněných spartanů zpět na vlakové nádraží. Tito jsou ještě drženi v prostoru garáží, než se ze stadionu rozejdou příznivci Brna a hlídky monitorující okolí stadionu potvrdí, že nehrozí bezprostřední nebezpečí pro autobusy a fanoušky v nich, kteří se budou přesunovat zpět na hlavní vlakové nádraží. Mezi velmi rizikové patří samotný výjezd z areálu garáží. Již v minulosti došlo k napadení autobusu brněnskými fotbalovými chuligány a to házením kamenů či sklenic do oken autobusu převážejícího fanoušky soupeře. Menší skupinky Brňanů jsou zatlačeny policisty dále od ul. Červinkova a autobusy bez problémů vyjíždí a směřují směrem k hlavnímu vlakovému nádraží, kde již stojí pozdržen vlak směr Praha. Cesta probíhá opět

za doprovodu policejních sirén a spolupráci s dopravní policisty, kteří uzavírají křižovatky pro hladký průjezd kolony.

Obr. 20 Fanoušci Sparty Praha v Brně v sezóně 2006/2007,
zdroj: www.hooligans.cz

Po příjezdu na hlavní nádraží je již nachystaná další část PJ, která se již přesunula na nádraží dříve a utvořila kordon, kterým jsou fanoušci Sparty dopraveni ke svému vlaku. Všichni rychle nastoupí a s křikem z oken a radostí z výhry odjíždí do hlavního města.

Obr. 21 Odjezd fanoušků Sparty Praha vlakem,
zdroj: www.zlinsky.denik.cz

Policisté ještě monitorují skupinky fanoušků, kteří do Brna dorazili auty a popřípadě je služebními vozidly doprovází na hranice města Brna k dálnici D1. Ještě asi hodinu probíhá monitorování centra města a okolí stadionu. Všude je klid a tak velitel opatření dává rozkaz k ukončení opatření a policisté PJ se přesouvají na svoji základnu, kde ze sebe sundají těžké brnění, odloží helmy a obušky a končí pro ně jedno standardní opatření při rizikovém utkání.

Ačkoliv se jednalo o velmi rizikový zápas, proběhl za kvalitní spolupráce všech zapojených složek bez většího narušení pořádku. Velkou roli určitě hrálo nepodcenění rizikového zápasu kategorie C a na které bylo nasazeno bezmála 250 těžkoděnců a další desítky policistů a strážníků z různých složek. Drobné incidenty byly řešeny, na místě domluvou, případně uložením blokové pokuty ve veřejném pořádku dle § 47/1 zákona číslo 200/1990 Sb.

Obr. 22 Sektor příznivců Brna při zápase se Spartou Praha v sezóně 2006/2007,
Zdroj, www.hooligans.cz

Závěr

Divácké násilí je celospolečenský problém se kterým se utkávají vlády a fotbalové svazy nejenom v Evropě a ČR, ale i po celém světě. Nejčastěji tento jev můžeme sledovat u velmi rozšířené a celosvětově oblíbené hře, kterou je fotbal. V hledištích, která bývají mnohdy velmi zaplněná, se dostávají fanoušci do určité „anonymity davu“, kdy posilnění alkoholem nemají daleko k diváckému násilí ať mezi sebou vzájemně nebo proti fanouškům soupeře či proti policii.

Cílem této bakalářské práce bylo nahlédnout do historie, vzniku a současnosti fenoménu diváckého násilí v Evropě a ČR. Dále jsem díky výzkumu sociologů PhDr. Josef Smolíka, Ph.D. a doc. PhDr. Aleš Sekota, CSc, poukázal věkovou, genderovou, vzdělanostní a socioekonomickou strukturu členů fotbalového „kotle“ na stadionech v ČR. V této práci jsem samozřejmě využil moje studium práva a poukázal na příchod nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., na nejčastěji páchané trestné činy podle této novely fotbalovými chuligány a možností ukládání nových trestu jako je zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

O tomto fenoménu a s ním souvisejícími faktory je možné napsat velké množství stran, což mi moje bakalářská práce z kapacitních důvodů neumožňuje a bylo by potřeba více prostou. Také jsem v práci využil již zmíněných zkušeností jako fotbalového chuligána a formou kasuistiky popsal jednu chuligánskou akci, která se odehrála na vlakovém nádraží Ostrava – Svinov. Samozřejmě jsem využil znalosti a zkušenosti z mého současného zaměstnání policisty. Do konce roku 2009 jsem byl zařazen v pořádkové jednotce S JmK Policie ČR Brno a pravidelně zasahoval při zabezpečování veřejného pořádku v době konání společenských akcí a to především fotbalových zápasu. Popsáno je utkání z 9. 5. 2007, kdy se v Brně sehrálo utkání proti týmům 1. FC Brno a Spartou Praha.

Tuto bakalářskou práci bych chtěl využít v rámci navazujícího magisterského studia a dále se o problematiku diváckého násilí zajímat jak z pohledu sportovního fanouška, studenta vysoké školy, ale i v rámci mého zaměstnání, například při školení nově nastupujících policistů.

Resumé

Bakalářská práce se věnuje problematice diváckého násilí, historii, vzniku a současnosti fotbalových chuligánů v Evropě a ČR.

V první části této práci se zabývám obecnou charakteristikou diváckého násilí, násilí na fotbalových stadionech, aktéry násilí a v neposlední řadě i sociálními a psychologickými důvody diváckého násilí.

V druhé části je popsána historie a nástup fotbalových chuligánů na území ČR a tehdejšího Československa. V této části jsme také nahlédly do západní a východní Evropy, kde je divácké násilí velký problém, jako je například Polsko či Německo.

O současném dění na chuligánské scéně se zabývá třetí část bakalářské práce, kde je také poukázáno na příchod nového trestního zákoníku a jsou zde vybrány některé trestné činy, kterých se fotbaloví chuligáni nejčastěji dopouštějí.

V poslední části jsou uvedeny dvě kasuistiky, kde jsem využil svých znalostí a zkušeností z prostředí mezi fotbalovými chuligány a následně využil zkušeností z mého zaměstnání policisty a člena pořádkové jednotky Policie ČR.

Cílem této práce bylo poukázat čtenářům sociálně právní aspekty diváckého násilí a seznámit je fotbalovými chuligány v ČR a Evropě.

Anotace

Sociálně právní aspekty diváckého násilí. V bakalářské práci jsem poukázal na historii diváckého násilí u ČR a v Evropě. Jsou zde popsány vybrané státy západní a východní Evropy, u nichž jsou popřípadě uvedeny případy diváckého násilí v dané zemi, které se odehrály v minulosti. Dále se práce věnuje novému trestnímu zákoníku č. 40/2009 Sb., který umožňuje ukládat nový trest a to zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a také jsou zde uvedeny vybrané tr.č.. Také je v této práci uvedeno formou kasuistiky, jak vypadá akce fotbalových chuligánů a také následně popsán jeden náročný pracovní den u pořádkové jednotky, kdy je Polici ČR vedeno opatření při rizikovém fotbalovém utkání.

Klíčová slova

Divácké násilí – policejní opatření – sociálně právní aspekty – fotbalový chuligáni – gangy – trest – výtržnosti

Annotation

Social-legal aspects of spectator's violence. In this thesis I deal with the spectator's violence in the Czech Republic and Europe. There are described selected states of Eastern and Western Europe where possible examples of spectator's violence have taken place in the past in that particular country. Further, the thesis deals with the new penal law no. 40/2009 Sb. that enables to impose a new punishment, which is forbidden entry to sports, cultural and other social events and it also states chosen criminal offences. There is also a case interpretation about football hooligans followed by a description of a demanding working day of an anti-riot unit while taking precautions against risky football match.

Keywords

spectator's violence - police precautions - social-legal aspects - football hooligans – gangs - punishment – rowdyism

Seznam použité literatury

1. Zákon č. 40/2009 Sb. - trestní zákoník
2. Zákon č. 200/1990 Sb. – přestupkový zákon
3. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2002
4. MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M.: Fotbalové chuligáni. Brno: Barrister and Principál. 2004. 181 s. ISBN 80-903333-0-3
5. SLEPIČKA, P.: Sportovní diváci. 1 vyd. Praha: Olympia, 1990. 209 s ISBN 80-7033-012-0
6. SMOLÍK, J.: Fotbalové chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu, Brno: Zdeněk Plachý – vydavatelství & nakladatelství. 2008. ISBN 978-80-903556-3-7
7. SMOLÍK, J., SEKOT, A.: Studia Sportiva 2008/2, č.2 sportovní fanoušek ve fotbalovém kotli
8. VAŇEK, M., a spol.: Psychologie sportu. nakl. Olympia 1984. ISBN 27-010-84
9. Braunšleger I.
10. Fotbal Factory č. 5

Internetové zdroje:

11. www.hooligans.cz
12. www.ultrassparta.cz
13. www.jkg.hooligans.cz
14. www.ntvmsnbc.com.tr
15. www.serieamania.net
16. www.reuters.com
17. www.fcbarcelona.cz
18. www.hardekernrotterdam.web-log.nl
19. www.ultrasgang.eu
20. www.nowosci.com.pl
21. www.arkowcy.pl
22. www.isport.webnode.cz

23. www.croatiansoccerreport.com
24. www.goonersworld.co.uk
25. www.observers.france24.com
26. www.chachari.cz
27. www.zlinsky.denik.cz